

ΤΕΙ Κρήτης
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΠΟΙΑ ΤΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΝΥΟΥΝ ΤΟ
ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΤΟΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΠΟΥ
ΕΠΗΡΕΑΖΟΝΤΑΙ;**

ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ:

ΚΟΥΤΣΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

ΑΜ:4646

ΣΥΜΙΑΝΑΚΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

ΑΜ:4585

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΓΩΝΙΑΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ**

**ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017**

Copyright © Κουτσάκη Μαρία και Συμιανάκη Κωνσταντίνα, 2017

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Κρήτης δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε για ακόμη μία φορά τον επιβλέποντα καθηγητή μας κ.Εμμανουήλ Γωνιανάκη για την εμπιστοσύνη του και την αφιέρωση πολύτιμου χρόνου με απώτερο σκοπό την ολοκλήρωση της εργασίας.

Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ αξίζει στις οικογένειες μας για την τεράστια στήριξη τους όλα αυτά τα χρόνια σε όλα τα επίπεδα, αλλά και στις εταιρείες μας, HellenicSeaways ΑΕ και Παπαστράτος ΑΒΕΣ – Philip Morris International, για τις πολύτιμες συμβολές που μας έδωσαν αλλά και για την κατανόηση τους όλο αυτό το διάστημα.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε και την γραμματεία του τμήματος μας κ. Αφροδίτη Φανουράκη, για την βοήθεια της στη λήψη του δείγματος που χρειαζόμασταν για την πραγματοποίηση της πτυχιακής μας εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πτυχίο είναι ο πρώτος ακαδημαϊκός βαθμός που απονέμεται σε κάθε σπουδαστή από κάποιο ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ, ΑΤΕΙ/ΤΕΙ). Για την απόκτηση αυτού, ο σπουδαστής πρέπει να παρακολουθήσει τουλάχιστον τέσσερα χρόνια φοίτησης ανάλογα με τησχόλη ειδίκευσης που έχει επιλέξει να παρακολουθήσει.

Επιπρόσθετα κάποιες σχολές ΑΤΕΙ/ΤΕΙ απαιτούν από το φοιτητή εξάμηνη πρακτική άσκηση πριν την περάτωση των σπουδών του, ενώ στα ΑΕΙ η πρακτική άσκηση τις περισσότερες φορές είναι προαιρετική με διάρκειας έως τρεις μήνες.

Ποια είναι όμως τα μελλοντικά σχέδια των φοιτητών που διανύουν το τελευταίο έτος σπουδών τους στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και από πού επηρεάζονται αυτές τους οι επιλογές; Σκοπός της έρευνας που πραγματοποιήθηκε ήταν η απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα.

Για την εκπόνηση της εργασίας αυτής χρησιμοποιήθηκε σαν ερευνητικό εργαλείο το ερωτηματολόγιο, το οποίο είναι ένα άκρως διαδεδομένο και εύχρηστο εργαλείο συλλογής δεδομένων, όπου περιλάμβανε ερωτήσεις κλειστού τύπου και μοιράστηκε σε ένα δείγμα 122 τελειόφοιτων του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Νομού Ηρακλείου.

Η έρευνα στη πλειοψηφία της κατέληξε ότι ο φοιτητής σαν επόμενο βήμα έπειτα από την απόκτηση του πτυχίου τους στρέφονται στην επιλογή του μεταπτυχιακού προγράμματος, όπου αυτή τους η επιλογή θα τους επιφέρει πληθώρα γνώσεων αλλά και εξειδίκευση, με σκοπό ένα καλύτερο εργασιακό μέλλον. Ενώ σαν δεύτερη επιλογή είναι η εύρεση εργασίας χωρίς όμως να εκφράσουν το ενδιαφέρον για την ίδρυση δικής τους επιχείρησης.

ABSTRACT

The university degree is the first academic certificate which is given to every student who attends every tertiary educational institute. In order to obtain the degree the student has to attend at least 4 years of studies according to the university he has chosen to specialize in.

Moreover some Technological Institute demand the student to have completed 6 months practice before he graduates, although in universities the practice is mostly optional and last up to 3 months.

Which are the future plans of the undergraduate students who attend the Business Administration studies and what really affects these choices? Which was conducted was to give an answer to this particular question.

A questionnaire was used as a research tool to conduct this survey. This questionnaire is a user friendly tool, widely used to collect data and specific information, and contained questions of close type. It was given to a sample of 122 postgraduates of the Business Administration Department of Technological Institute of Crete (Herakleion).

The search mostly concluded that the student's next step, after obtaining their degree is to turn into the choice of a Master program and this choice will help them get their knowledge to a greater extend and get a specialization in order to acquire a better working future, while their second choice is to find a job without showing any interest in starting their own business.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iv
ABSTRACT	v
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
1.1 Το προφίλ των τελειόφοιτων	3
1.2 Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την λήψη αποφάσεων εκτός από το προφίλ	3
1.3 Τι είναι η οικονομική κρίση	4
1.4 Οικονομική κρίση και ανεργία σε αριθμούς.....	6
1.5 Εκροή ανθρώπινου κεφαλαίου στην Ελλάδα	10
1.6 Έρευνα ICAP	11
1.7 Δυνατότητες απασχόλησης.....	12
1.8 Περεταίρω σπουδές	16
1.9 Αντικείμενα μεταπτυχιακού.....	17
1.10 Λοιπές δραστηριότητες	18
2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	19
2.1 Εισαγωγή	19
2.2 Γενικά.....	19
2.3 Ερευνητικό εργαλείο έρευνας.....	20
2.4 Χαρακτηριστικά ερωτηματολογίου – Γενικά.....	20
2.5 Ερωτήσεις ερωτηματολογίου παρούσας έρευνας	22
2.6 Μεταβλητές έρευνας.....	23
2.7 Πληθυσμός Έρευνας.....	23
2.8 Επεξεργασία και εισαγωγή δεδομένων	24
2.9 Μέθοδοι στατιστικής επεξεργασίας.....	24
2.10 Περιγραφική στατιστική.....	24
3 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	26
4 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	29
Παράρτημα Α: Γραφήματα Έρευνας	31
Παράρτημα Β: Ερωτηματολόγιο	38
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	45

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 1837 όπου ιδρύθηκε το πρώτο πανεπιστημιακό ίδρυμα στην Ελλάδα (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών), η απόκτηση του πτυχίου αποτελούσε το «κλειδί» του φοιτητή για την επαγγελματική του αποκατάσταση εξασφαλίζοντας του ένα σταθερό μέλλον και μία ήρεμη συνταξιοδότηση. Σήμερα όμως, στη σύγχρονη εποχή που ζούμε, όπου η τεχνολογική εξέλιξη αλλά και η εξέλιξη των πραγμάτων σε όλους τους τομείς είναι ραγδαία, ένα «χαρτί» όπως χαρακτηρίζεται από τους περισσότερους δεν είναι αρκετό για ένα νέο επαγγελματικό ξεκίνημα.

Οι νέοι έχοντας να αντιμετωπίσουν την οικονομική κρίση, ως ένα από τους βασικούς παράγοντες σύμφωνα με τα δεδομένα της εποχής, την ανεργία αλλά και τα ανεκπλήρωτα όνειρα της οικογένειάς τους, στρέφονται σε περαιτέρω σπουδές ώστε να αποκτήσουν περισσότερα εφόδια, με σκοπό να είναι αντάξιοι του ανταγωνισμού.

Ο σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας ήταν να διαπιστωθεί η άποψη των φοιτητών που διανύουν το τελευταίο έτος σπουδών τους στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, σχετικά με τα μελλοντικά τους σχέδια αλλά και από ποιους παράγοντες επηρεάζονται για αυτές τους τις επιλογές.

Η εργασία αυτή ξεκινά με μία μικρή και γενική επισκόπηση σχετικά με το προφίλ των τελειόφοιτων, και στη συνέχεια παρουσιάζονται θεωρητικά οι βασικές επιλογές που έχουν στην διάθεση τους οι τελειόφοιτοι.

Έπειτα, η εργασία συνεχίζει με το ερευνητικό κομμάτι, όπου εστιάζει στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε στους φοιτητές του τελευταίου έτους στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Νομού Ηρακλείου, εξετάζοντας τη γνώμη και την «εικόνα» που έχουν στο μυαλό τους, για τις επιλογές τους μετά την απόκτηση του πρώτου τους πτυχίου και ποιοι είναι αυτοί οι παράγοντες που τους επηρεάζουν. Ενώ, στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας με τη βοήθεια διαγραμμάτων.

Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα στα οποία η έρευνα είχε κληθεί να απαντήσει, μέσα από την διανομή, συμπλήρωση και επεξεργασία ερωτηματολογίων τα οποία ήταν εμπλουτισμένα με έναν αριθμό ερωτήσεων σχετικά με τα μελλοντικά πλάνα που σκέφτονται να δρομολογήσουν έπειτα από την αποφοίτησή τους.

1.1 Το προφίλ των τελειόφοιτων

Προκειμένου να εξετάσουμε την διαδικασία λήψης αποφάσεων, και ειδικότερα τέτοιων αποφάσεων που αφορούν σε ιδιαίτερα προσωπικές επιλογές, οφείλουμε να εξετάσουμε με προσοχή το προφίλ αυτών που αποφασίζουν.

Έτσι, κατά προσέγγιση και μέσο όρο, η ηλικία των τελειόφοιτων είναι περίπου 22 ετών. Αυτό φυσικά ποικίλει για διάφορους λόγους. Δεδομένου ότι αναφερόμαστε αποκλειστικά σε τελειόφοιτους του τμήματος διοίκησης επιχειρήσεων, η διάρκεια του προγράμματος σπουδών του τμήματος είναι 4 έτη, αλλιώς 8 ακαδημαϊκά εξάμηνα.

Όσον αφορά την έναρξη των σπουδών, δεδομένου ότι οι πανελλαδικές εξετάσεις, ως ο μόνος νόμιμος τρόπος εισαγωγής σε πανεπιστημιακά ιδρύματα, πραγματοποιούνται μετά το τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όταν οι υποψήφιοι είναι 18 ετών, συμπεραίνουμε πως η ηλικία των τελειόφοιτων είναι 22 ετών.

Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες η ηλικία των τεταρτοετών φοιτητών είναι μεγαλύτερη. Έτσι, κάποιες τέτοιες περιπτώσεις είναι οι εξής:

1. Όταν αργεί η εισαγωγή σε εξετάσεις.

Σε περίπτωση που οι υποψήφιοι των πανελληνίων απέτυχαν τον πρώτο χρόνο και η εισαγωγή τους πραγματοποιήθηκε σε μεταγενέστερο χρόνο, το επόμενο έτος ή ακόμα αργότερα, αυτό επηρεάζει την ηλικία των τελειόφοιτων.

2. Όταν οι τελειόφοιτοι δεν είναι και άμεσα απόφοιτοι.

Οι τελειόφοιτοι φοιτητές είναι εκείνοι οι οποίοι διανύουν τον τελευταίο χρόνο των σπουδών τους. Αυτό, δεν σημαίνει πως πρόκειται να πάρουν το πτυχίο τους ταυτόχρονα με το πέρας των μαθημάτων και την ολοκλήρωση του προγράμματος σπουδών τους.

Οι περισσότεροι από τους απόφοιτους δεν πήραν το πτυχίο τους στον χρόνο που προβλέπεται από τις σχολές. Αυτό μπορεί να επηρεάσει κατά πολύ τις επιλογές των φοιτητών, διότι επειδή δεν έρχονται πολύ κοντά στο επόμενο βήμα για την σταδιοδρομία τους, δεν έχουν πάρει αποφάσεις τέτοιου είδους.

Η οικογενειακή κατάσταση των αποφοίτων είναι ένας ακόμα παράγοντας εκτός από την ηλικία, που επηρεάζει και συνθέτει το προφίλ του λήπτη της απόφασης. Βέβαια, είναι ελάχιστες οι περιπτώσεις στις οποίες οι τελειόφοιτοι έχουν διαφορετική οικογενειακή κατάσταση από αυτή του άγαμου, χωρίς οικογενειακές υποχρεώσεις.

1.2 Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την λήψη αποφάσεων εκτός από το προφίλ

Οι οικονομικές συγκυρίες είναι από τους πιο βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις τις οποίες παίρνουν, ή απλώς σκέφτονται, οι τελειόφοιτοι. Τα τελευταία χρόνια, έχει εδραιωθεί η επιλογή των νέων έπειτα από την αποφοίτησή τους, να μεταναστεύουν στο εξωτερικό είτε για λόγους σπουδών (για μεταπτυχιακές σπουδές) είτε για εργασία. Η οικονομική κρίση που βιώνει η Ελλάδα είναι ο πρώτος λόγος που

εκφράζουν όσοι φεύγουν στο εξωτερικό όμως οφείλουμε να κοιτάξουμε τί εννοούμε με τον όρο οικονομική κρίση.

1.3 Τι είναι η οικονομική κρίση

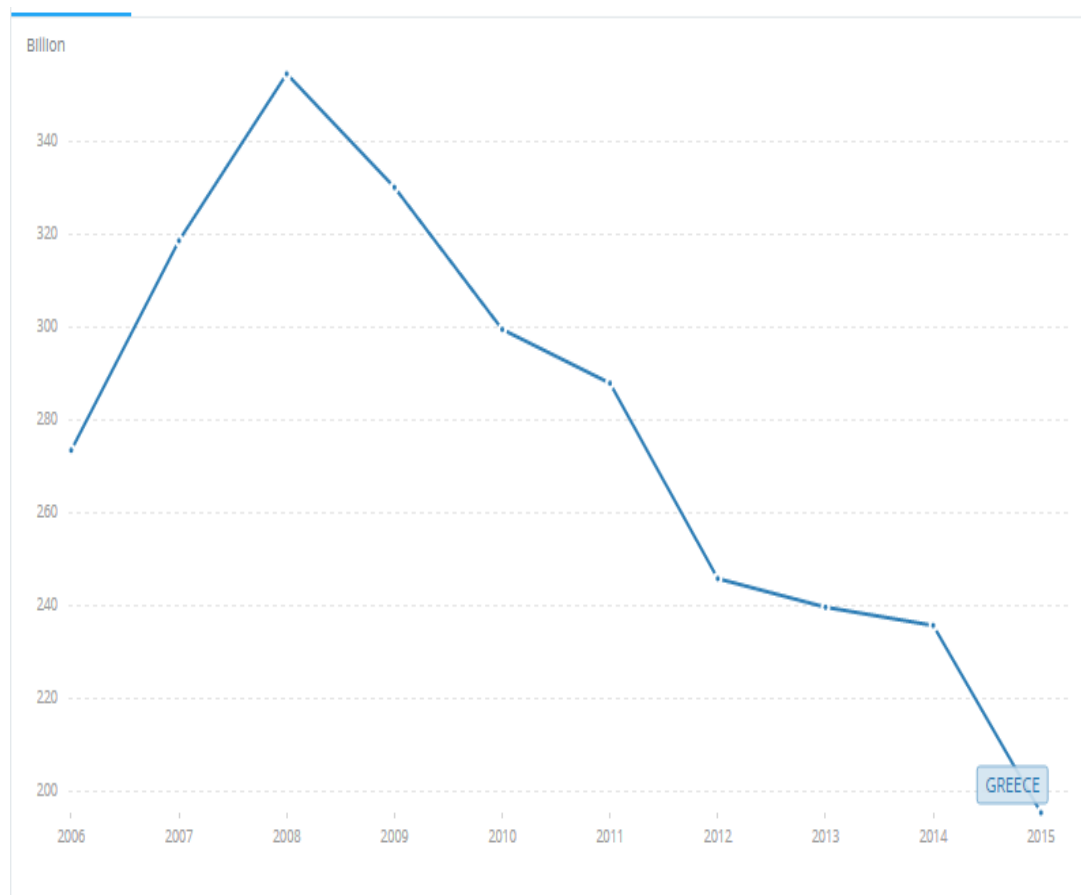
Αναμφισβήτητα, πρόκειται για τον πιο πολυσυζητημένο όρο των τελευταίων χρόνων. Πλειάδες αναλύσεων από ειδικούς (ερευνητές, επιστήμονες προερχόμενους από ποικίλους κλάδους) και μη, εξαπολύονται καθημερινά καθώς απασχολούν το κοινωνικό σύνολο κατά την δραματική πλειοψηφία του.

Ωστόσο, για τον προσδιορισμό του πλήρους ορισμού της οικονομικής κρίσης, σημαντικό θα ήταν να μελετηθεί πρώτα ετυμολογικά.

Σύμφωνα με το λεξικό, υπάρχει διπλή σημασία του όρου. Για την ακρίβεια, πρόκειται είτε για μία κατάσταση ξαφνική, απότομη και βίαιη, είτε για μία κορύφωση μιας δύσκολης και επίπονης εξελικτικής πορείας. Όσον αφορά την οικονομική κρίση ορίζεται ως η επιβράδυνση των φυσιολογικών ρυθμών της οικονομικής δραστηριότητας ενός τόπου, είτε σε ανατροπή μιας ήδη υπάρχουσας ισορροπίας μεταξύ των δυνάμεων (συνολικής) προσφοράς και (συνολικής) ζήτησης.¹

Σε όρους οικονομικούς, οι οικονομολόγοι υποδεικνύουν την οικονομική ύφεση ως την μείωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π). Συγκεκριμένα στην ελληνική οικονομία, η πτώση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος παρουσιάζεται κατά τα τελευταία έτη όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

¹ Λεξικό Τριανταφυλλίδη λήμμα << κρίση >>

2

Το διάγραμμα, το οποίο είναι παρμένο από την ιστοσελίδα της worldbank, μελετά την πορεία του ΑΕΠ σχεδόν τα τελευταία δέκα έτη, από το 2006 έως το 2015, διάστημα κατά το οποίο είναι διαθέσιμα τα στοιχεία.

Τα ποσά είναι εκφρασμένα σε δισεκατομμύρια και είναι πασιφανές πως παρότι από το 2006 παρουσιαζόταν αύξηση του ΑΕΠ- συνεπώς και οικονομική ανάπτυξη- από το 2008 και έπειτα ως σήμερα, ο δείκτης αυτός έχει μειωθεί σχεδόν κατακόρυφα, για να φτάσει στο χαμηλότερο –αυτής της δεκαετίας- σημείο το 2015.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, είναι δεδομένο πλέον, ότι η χώρα βρίσκεται σε οικονομική ύφεση από το 2008 έως σήμερα, γεγονός που σίγουρα επηρεάζει συνολικά όλους τους κλάδους της οικονομίας της.

Την ίδια στιγμή όμως, παρατηρούμε να εκτοξεύονται στα ύψη όλο και περισσότερο τα ποσοστά της ανεργίας. Έτσι, τα πράγματα για τους νέους μέρα με τη μέρα γίνονται ακόμα πιο δύσκολα.

Οι περισσότεροι νέοι κοπιάζουν για να καταφέρουν να σπουδάσουν και να πάρουν ένα πτυχίο, αλλά όταν ξεκινήσουν την αναζήτηση εργασίας απογοητεύονται, γιατί νιώθουν ότι οι κόποι όλων αυτών των χρόνων δεν ανταμείβονται, κι αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλές φορές να οδηγεί τους νέους σε κατάθλιψη και γενικότερα σε

²www.worldbank.org

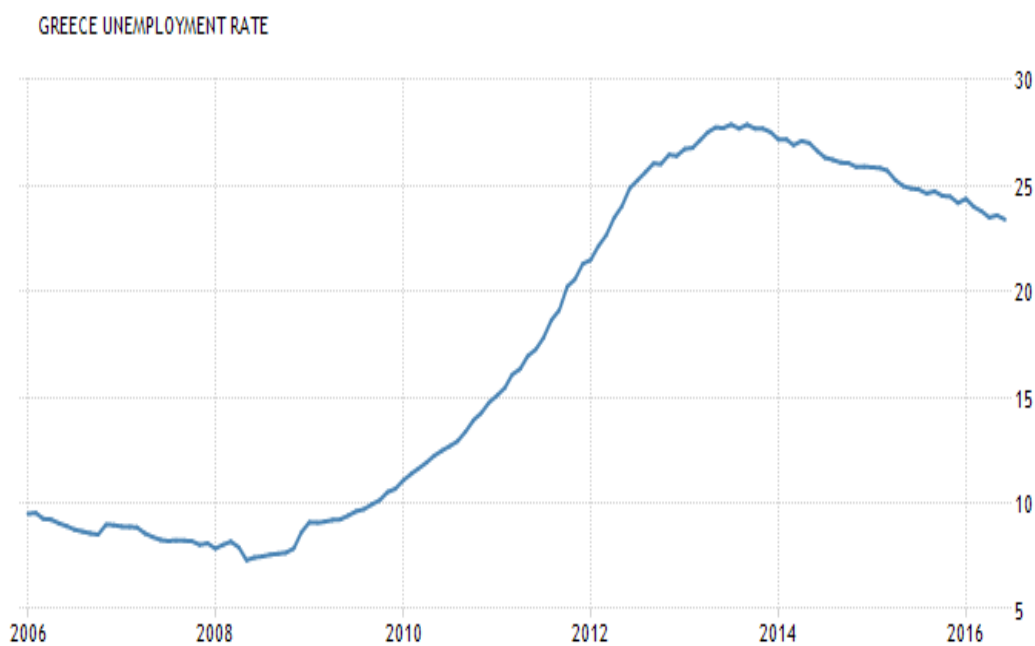
ψυχολογικά προβλήματα. Παράλληλα, παρατηρείται έντονα και το φαινόμενο της μετανάστευσης σε κάποια ξένη χώρα είτε για σπουδές (μεταπτυχιακό, διδακτορικό), είτε για εύρεση εργασίας, προκειμένου να εξασφαλίσουν ένα καλύτερο μέλλον.

1.4 Οικονομική κρίση και ανεργία σε αριθμούς

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, μία από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης είναι η υψηλή ανεργία.³

Όπως φαίνεται στο παραπάνω διάγραμμα, το οποίο πάρθηκε από την ιστοσελίδα, www.tradingeconomics.com, τα επίσημα στοιχεία για την ανεργία, δείχνουν πως, σε ένα βάθος χρόνου μιας δεκαετίας, η ανεργία ολοένα και αυξάνεται. Με μικρές διακυμάνσεις, φτάνοντας το 2016 περίπου στο 25 %.

Το 25% ανεργίας είναι ένα σημαντικά μεγάλο ποσοστό, όμως το πιο αποθαρρυντικό είναι το ποσοστό που παρουσιάζει η ανεργία των νέων.

SOURCE: WWW.TRADINGECONOMICS.COM | NATIONAL STATISTICAL SERVICE OF GREECE

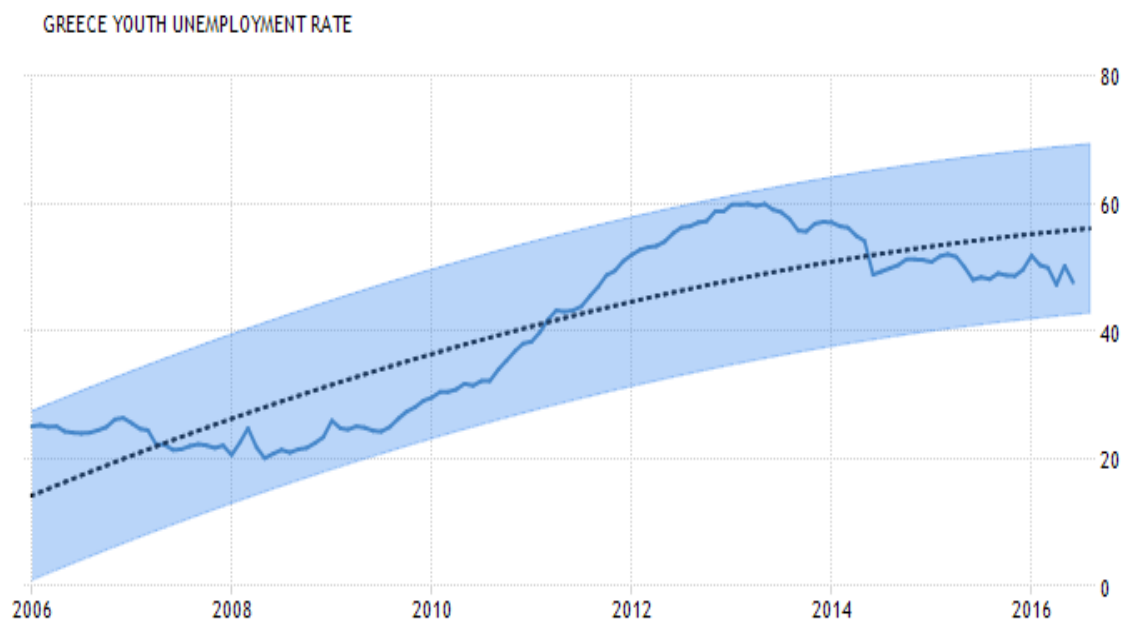
³<http://www.tradingeconomics.com/greece/unemployment-rate>

Όπως είναι πασιφανές, η ανεργία μαστίζει τους νέους, καθώς σημειώνει υψηλά ποσοστά καθ' όλη την διάρκεια της δεκαετία από το 2006 έως το έτος 2016.

Συγκεκριμένα, το 2016 έχει φτάσει στο 47,7 %, ποσοστό εξαιρετικά απαισιόδοξο, καθώς υπογραμμίζει πως ο ένας στους δύο νέους είναι άνεργος.

Μάλιστα, σε αυτά τα ποσοστά δεν συμπεριλαμβάνονται άτομα που εργάζονται με προσωρινές συμβάσεις εργασίας (με προθεσμία λήξης λιγότερη του ενός χρόνου), ενώ δεν μελετάται το κατά πόσο είναι βιώσιμες οι συνθήκες ακόμα και ανάμεσα στους νέους που διαθέτουν εργασία. Για παράδειγμα, δεν μελετάται πόσο είναι το ύψος του μισθού τους και ποιες οι συνθήκες εργασίας.

Σκόπιμο είναι να σημειωθεί, πως καθώς οι ηλικίες 20 – 35 ετών είναι οι πιο στρεσογόνες, γίνεται κατανοητό ότι οι νέοι αγχώνονται περισσότερο ώστε να οργανώσουν κατά τέτοιο τρόπο τη ζωή τους – κυρίως την επαγγελματική – με σκοπό να διασφαλίσουν μία σταθερότητα και μια ασφάλεια, για να συνεχίσουν και να φτιάξουν μία στέρεα βάση ώστε να δημιουργήσουν οικογένεια.

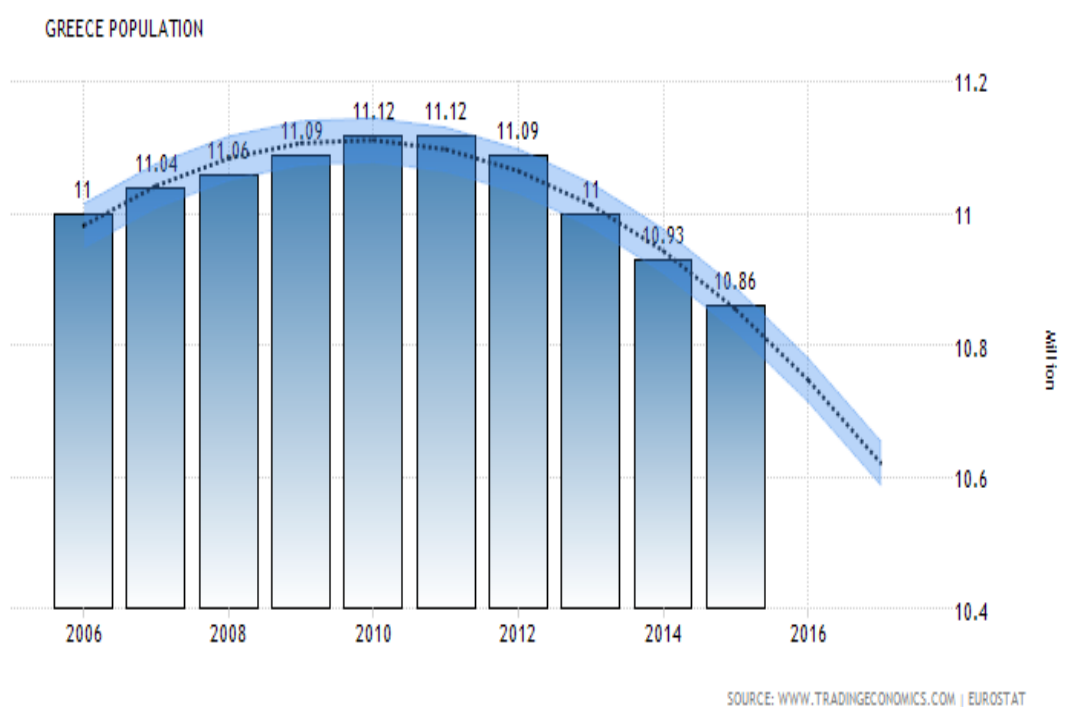
SOURCE: WWW.TRADINGECONOMICS.COM | EUROSTAT

Εκτός των άλλων, όλα τα προγνωστικά φαίνονται να είναι τουλάχιστον απογοητευτικά καθώς οι αισιόδοξες προβλέψεις για την εικόνα της χώρας μας το 2020 είναι οι παρακάτω 4:

- Ποσοστό ανεργίας (συνολικά) περίπου 20%
- Ποσοστό ανεργίας νέων περίπου 40%
- Αύξηση των μισθών περίπου μόλις τα 150 ευρώ
- Σχεδόν ίδιος ο κατώτατος μισθός
- Ποσοστό μακροπρόθεσμης ανεργίας στο 13 %

Ένα περιβάλλον οικονομικά και πολιτικά ασταθές, με τόσο υψηλή ανεργία που δημιουργεί άκρατο ανταγωνισμό αγχώνει έναν νέο και τον προβληματίζει καταλυτικά, ακόμα και αν διαθέτει εργασία στην Ελλάδα.

Και όλα αυτά, ενώ ο πληθυσμός της Ελλάδας θα μειωθεί όπως φαίνεται παρακάτω:

⁴<http://www.tradingeconomics.com>

Παρατηρούμε πως από το 2011 έως το 2016, ο πληθυσμός στη χώρα έχει μειωθεί σημαντικά και μειώνεται με το πέρασμα των χρόνων ακόμα περισσότερο.

Συγκεκριμένα, υπολογίζεται πως το 2016 ο πληθυσμός είναι 10,86 εκατομμύρια και η πρόβλεψη για το 2020 είναι 10,34.

Η μείωση του πληθυσμού, μπορεί να συμβαίνει για δύο λόγους. Αφενός, διότι μειώνονται οι γεννήσεις, καθώς οι νέοι δεν μπορούν να ανταποκριθούν οικονομικά στις απαιτήσεις μιας μεγάλης οικογένειας, και συνηθίζουν να κάνουν μόνον ένα παιδί. Αφετέρου, με την τάση των τελευταίων ετών για μετανάστευση των νέων, τα άτομα εγκαταλείπουν την Ελλάδα και χτίζουν τις ζωές τους στο εξωτερικό, ενώ ταυτόχρονα μένουν πίσω οι μεγαλύτεροι, σε ηλικία, άνθρωποι οι οποίοι αφενός έχουν σταματήσει την αναπαραγωγή, αφετέρου αποβιώνουν. Είναι γνωστό πλέον πως η Ελλάδα χαρακτηρίζεται μια χώρα των γέρων και αυτό ως φαίνεται θα συνεχίζει να εντείνεται.

Παράλληλα με τα παραπάνω, ας μελετήσουμε και μία άλλη μεταβλητή αυτήν του ρυθμού ανάπτυξης. Ίσως αν ήταν ενθαρρυντικά αυτά τα στοιχεία και οι προβλέψεις για τον ρυθμό ανάπτυξης στην χώρα, να υπήρχε ένα κίνητρο για τους νέους να ελπίζουν και να οραματίζονται ένα αύριο πιο αισιόδοξο και διαχειρίσιμο.

Όμως, οι προβλέψεις είναι απογοητευτικές και εδώ. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ (Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), ο ρυθμός ανάπτυξης της Ελλάδας για το 2016 είναι μηδενικός.⁵

Αυτό υποδεικνύει πως δεν θα ανοίξουν νέες επιχειρήσεις ενδεχομένως, ή να αναπτυχθούν οι ήδη υπάρχουσες και ως αποτέλεσμα αυτού δεν θα προκύψουν νέες θέσεις εργασίας.

⁵<http://www.oecd.org/>

1.5 Εκροή ανθρώπινου κεφαλαίου στην Ελλάδα

Για την ελληνική κοινωνία η εκπαίδευση είναι ένας πάρα πολύ σημαντικός παράγοντας. Η μέση ελληνική οικογένεια δαπανά σημαντικά ποσά προκειμένου να εξασφαλίσει υψηλού επιπέδου σπουδές τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό. Μάλιστα το ποσοστό των εργαζομένων στην Ελλάδα που κατέχουν πτυχίο είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο στην Ευρωζώνη.

Δυστυχώς όμως η χώρα ταλανίζεται από την ανεργία ως ένα θύμα της οικονομικής κρίσης. Ποσοστό που ξεπερνά το 40%. Αυτό εξωθεί τα άτομα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο στην φυγή. Αυτή η κατάσταση μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την παραγωγικότητα της χώρας. Οι καινοτόμες επιχειρηματικές ιδέες μειώνονται και το ασφαλιστικό σύστημα καταρρέει.⁶

Η διαφυγή αυτή με σκοπό την ανεύρεση καλύτερης τύχης αυξάνεται χρόνο με το χρόνο. Το φαινόμενο αυτό έχει χαρακτηριστεί ως “διαρροή” ή “έξοδος εγκεφάλων” (brain drain). Ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει τη μετανάστευση στο εξωτερικό η απαισιοδοξία των Ελλήνων για την κατάσταση της οικονομίας στη χώρα μας, το υψηλό ποσοστό ανεργίας, η αστάθεια και η αβεβαιότητα, είναι από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά που έχουν οδηγήσει τους Έλληνες να αναζητούν την τύχη τους και να δημιουργούν επιχειρηματικότητα στο εξωτερικό και όχι στην χώρα τους.

Έτσι, αν τους ρωτήσουμε θα μας πουν τα προφανή, όσον αφορά τον οικονομικό παράγοντα. Περισσότερες ευκαιρίες σε θέσεις εργασίας και καλύτεροι μισθοί, καθώς οι μισθοί που παίρνουνε στο εξωτερικό είναι πολύ μεγαλύτεροι σε σχέση με αυτούς εδώ στην Ελλάδα και άρα επιθυμούν αντίστοιχα ποσά για να επιστρέψουν. Επίσης, επιθυμούν να έχουν την ιατροφαρμακευτική τους περίθαλψη κι όλες εκείνες τις παροχές που δικαιούνται να έχουν ως εργαζόμενοι καθώς και αναγνώριση της δουλειάς τους, κάτι που δεν συμβαίνει σήμερα.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί πως μέσα σε πέντε χρόνια (από το 2008 έως το 2013) διέφυγαν στο εξωτερικό περίπου 223.000 νέοι, μόνιμοι κάτοικοι Ελλάδος, ηλικίας 25-39 ετών.

Οι χώρες προορισμού ήταν οι οικονομικά αναπτυσσόμενες χώρες που μπορούσαν να προσφέρουν καλύτερες αμοιβές.⁷

Τα τρία χαρακτηριστικά που έχει αυτή η γενιά μεταναστών είναι

- το υψηλό μορφωτικό επίπεδο
- η νεαρή ηλικία
- η αγαμία

⁶Ελληνική Οικονομία, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, 2016, <https://www.alpha.gr/files/infoanalyses/weekly17062016.pdf>

⁷ Η Ελλάδα έχει χάσει 228.000 επιστήμονες λόγω κρίσης, 2015, <http://www.onmed.gr/ygeia-eidhseis/story/336038/i-ellada-exei-xasei-228000-epistimonas-logo-krisis>

Στα αίτια αυτής της κατάστασης μπορούν να συμπεριληφθούν όχι μόνο η

- ανεργία αλλά και
- η αδιαφορία από πλευράς του κράτους.

Δηλαδή η μη παροχή ευκαιριών για ανάδειξη προσόντων ιδιαίτερα στους αριστούχους. Το μέγεθος που έχει λάβει το φαινόμενο καθιστά αναγκαίο να αναζητηθούν οι αιτίες του, τα χαρακτηριστικά του αλλά και οι αρνητικές επιπτώσεις στην εγχώρια οικονομία . 8

Αφού ολοκληρώθηκε μία μικρή ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης που σχετίζεται με την απόφαση των νέων για μετανάστευση, κάτι που θα μελετηθεί αργότερα εκτενώς, είναι στιγμή να μελετήσουμε τις δυνατότητες απασχόλησης αλλά και των μετέπειτα σπουδών, που είναι σε θέση να αποτελούν την επιλογή των τελειόφοιτων ως το επόμενο βήμα τους.

1.6 Έρευνα ICAP⁹

Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας σε συνδυασμό με τις χαμηλές δυνατότητες επαγγελματικής εξέλιξης έχουν επηρεάσει τους νέους που αποφοιτούν από τα ελληνικά πανεπιστήμια, διότι δεν τους βοηθούν στο επαγγελματικό τους μέλλον στην Ελλάδα. Σύμφωνα με έρευνα της εταιρείας ICAP Advisory προκύπτει ότι ένα σημαντικό υψηλό ποσοστό νέων Ελλήνων (71%), μετανάστευσε στο εξωτερικό τα τελευταία 5 χρόνια.

Σύμφωνα λοιπόν με την παραπάνω έρευνα οι κυριότεροι λόγοι που οδηγούν τους νέους για εργασία στο εξωτερικό είναι η μειωμένη αξιοκρατία και η διαφθορά στην Ελλάδα (ποσοστό 40%), η οικονομική κρίση και η αβεβαιότητα στην Ελλάδα (ποσοστό 37%) καθώς και οι προοπτικές εξέλιξης στη χώρα του εξωτερικού (ποσοστό 34%). Ως βασικοί παράγοντες για να επιστρέψουν στη χώρα μας, αναδεικνύονται και αυτή τη χρονιά ο τρόπος ζωής στην Ελλάδα (50%), η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης (41%) και ένα αντίστοιχο ή και καλύτερο επίπεδο αποδοχών σε σχέση με αυτό που τους προσφέρεται στο εξωτερικό (39%). Σημαντικό στοιχείο της έρευνας είναι το γεγονός ότι από τα 853 άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα μόλις 24 έχουν επιστρέψει στην Ελλάδα για εργασία.

Η πλειοψηφία των Ελλήνων που προτιμούν τη μετανάστευση είναι μηχανικοί (19%) και ακολουθούν οι απόφοιτοι σχολών Πληροφορικής (12%), Διοίκησης Επιχειρήσεων (10%), Λογιστικής και Χρηματοοικονομικών (9%), Οικονομικών Επιστημών (7%). Με πολύ χαμηλό ποσοστό ακολουθούν οι απόφοιτοι των τμημάτων Ιατρικής, Βιολογίας, των Επιστημών Υγείας, Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού, Ψυχολογίας, Πολιτικών Επιστημών, Τουριστικών, Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ κ.α.

Η πλειοψηφία των νέων που φεύγουν, έχουν ολοκληρώσει τις προπτυχιακές τους σπουδές στην Ελλάδα (80%) και έχουν φύγει στην Αγγλία (49%) για την απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών και για διδακτορικό (40%). Από τις χώρες του εξωτερικού, το 46% θεωρεί τη Μεγάλη Βρετανία ιδανική για καλύτερες προοπτικές

⁸ Διογκώνεται το brain drain: 228.000 επιστήμονες έφυγαν σε μία πενταετία, 2015, <http://www.cyberinsurancegreece.com/news/diogkonetai-to-brain-drain-228-000-epistimonese-fygan-se-mia-pentaetia/>

⁹<http://www.icap.gr/>

εξέλιξης, καθώς έχει σε γενικές γραμμές καλύτερη οικονομία σε σχέση με άλλες χώρες (38%) και καλύτερες εργασιακές συνθήκες (35%). Όπως, επίσης, προκύπτει από την έρευνα, ένα υψηλό ποσοστό ολοκληρώνει τις μεταπτυχιακές του σπουδές στην Ελλάδα (59%) και ψάχνει πρώτα για εργασία στον τομέα που τον ενδιαφέρει στη χώρα του. Παράλληλα, σχεδόν οι μισοί (49%) είχαν ήδη εργαστεί στην Ελλάδα πριν αποφασίσουν να φύγουν με στόχο την ανεύρεση εργασίας στο εξωτερικό.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι η άρνηση του 97% των Ελλήνων που βρίσκονται στο εξωτερικό να επιστρέψουν στην πατρίδα τους, ενώ μόνο το 3% εξέφρασε την θέληση να επιστρέψει. Αναφορικά με το επίπεδο θέσης εργασίας, το 70% εργάζεται χωρίς διοικητική ευθύνη, ενώ το 57% αμείβονται με 21.000 ευρώ μέχρι 60.000 ευρώ.

Σε σχέση με την αντίστοιχη έρευνα του 2015 διαπιστώθηκε ότι οι νέοι που εργάζονται στο εξωτερικό έχουν βελτιωμένο προφίλ αποδοχών σε σχέση με το περσινό. Επίσης, ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο (35% έναντι του 30% του 2015) το ποσοστό που δηλώνει ότι δεν θεωρούν πιθανή την επιστροφή τους στην Ελλάδα.

Τέλος, παρατηρήθηκε ότι τα άτομα έχουν λίγο μεγαλύτερες μισθολογικές απαιτήσεις για την επιστροφή τους στην Ελλάδα, σε σύγκριση με τις απαιτήσεις που δήλωναν πέρυσι.

Με βάση τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των στοιχείων μπορούν να προταθούν τα παρακάτω:

- Ενδυνάμωση του γραφείου σταδιοδρομίας ΟΠΑ και του θεσμού της πρακτικής άσκησης των φοιτητών, για την ενίσχυση της σύνδεσης των αποφοίτων με την αγορά εργασίας
- Εκσυγχρονισμός του προγράμματος σπουδών σε ορισμένα τμήματα του πανεπιστημίου (όπως π.χ. στο τμήμα Οικονομικής Επιστήμης) σε περισσότερο πρακτικές κατευθύνσεις και μεταστροφή της θεωρητικής φύσης των σπουδών
- Σύνδεση του προγράμματος σπουδών ορισμένων τμημάτων (όπως π.χ. τα τμήματα Οικονομικής Επιστήμης και ΔΕΟΣ) με τις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας
- Εντονότερη παρουσία και προβολή του πανεπιστημίου μέσα από ημερίδες, φυλλάδια, το γραφείο σταδιοδρομίας και τα ΜΜΕ.

1.7 Δυνατότητες απασχόλησης

Είναι αλήθεια πως τα προγράμματα σπουδών των τμημάτων της διοίκησης επιχειρήσεων προσφέρουν μία πλούσια γκάμα γνώσεων και αυτό δίνει τη δυνατότητα στους τελειόφοιτους να έχουν έρθει σε επαφή με μία πλούσια ποικιλία των οικονομικών και διοικητικών επιστημών, μέσα από τα μαθήματα τους ως φοιτητές.

Η ποικιλία αυτή επιφέρει πληθώρα πλεονεκτημάτων. Το πρώτο είναι πως οι φοιτητές έρχονται σε επαφή με διάφορα θέματα και αντικείμενα και ως εκ τούτου είναι σίγουρο πως κάπου θα βρουν εκείνο το αντικείμενο που θα τους ενδιαφέρει περισσότερο.

Έπειτα, το γεγονός πως έχουν ποικίλες γνώσεις που καλύπτουν ένα τόσο ευρύ φάσμα, τους δίνει τη δυνατότητα να προχωρήσουν τις σπουδές τους ή την επαγγελματική τους πορεία στην αγορά εργασίας σε όποιον τομέα επιθυμούν.

Οι λόγοι και οι τρόποι που αποφασίζουν το αντικείμενο τους είναι πολλοί και δεν μελετώνται σε αυτήν την εργασία, όμως είναι γεγονός πως έχοντας ένα τόσο γενικό πεδίο γνώσης, ίσως, να καθίσταται απαραίτητο να πραγματοποιηθούν περαιτέρω σπουδές με σκοπό την εμβάθυνση και την εξειδίκευση.

Η εξειδίκευση, ειδικότερα, είναι άκρως σημαντική σε θέσεις ισχύος με ηγετικό και διοικητικό ρόλο. Είναι εκεί όπου το πεδίο των γνώσεων είναι πιο συγκεκριμένο, και ως αποτέλεσμα περισσότερο εμπλουτισμένο.

Το σύνολο των εμπειριών που αποκτήθηκαν έχει επίσης τέτοια χαρακτηριστικά. Την ίδια ταυτόχρονη στιγμή, η εξειδίκευση δεν ακυρώνει την γενική ειδικότητα του επαγγελματικού χαρακτηρισμού στο άτομο.

Πόσοι επιστήμονες βρίσκονται πίσω από τον τίτλο του οικονομολόγου, παρ' ότι μία μερίδα από αυτούς είναι εξειδικευμένοι στην μικροοικονομική, άλλοι στην μακροοικονομική και διεθνή οικονομικά, άλλοι στην διοίκηση, την στρατηγική, άλλοι στην οικονομική των μεταφορών και άλλα.

Παρ' όλα αυτά, έχοντας τις γνώσεις τους, το πρώτο τους γενικό πτυχίο, τον τίτλο τους να υποδεικνύει την ειδικότητα τους, είναι όλοι τους οικονομολόγοι και είναι σε θέση να εξασκούν το επάγγελμά τους και σε άλλους τομείς που καλύπτει η επιστήμη τους.

Έτσι, ένας οικονομολόγος με ειδίκευση στα μακροοικονομικά και διεθνή οικονομικά, δύναται να εργαστεί σε μια εταιρεία. Παρόλο που η εργασία σε μία εταιρεία θεωρείται πως εμπίπτει σε θέματα μικροοικονομικής.

Ωστόσο, η εξειδίκευση είναι κάτι που προσδίδει στο άτομο περισσότερη και καλύτερη γνώση και το γεμίζει με δεξιότητες και δυνατότητες πάνω στο αντικείμενο της ειδίκευσης του άκρως σημαντικές, οι οποίες είναι δυνατόν να εκτοξεύσουν την καριέρα του.

Ένας νέος πτυχιούχος τμήματος διοίκησης επιχειρήσεων έχει στην διάθεση του διάφορες εναλλακτικές όπως παρακάτω:¹⁰

- Να εργαστεί σε δημόσιες υπηρεσίες και δημόσιους φορείς

Το δημόσιο πάντα θα αποτελεί μία λύση που φαντάζει ιδανική για πολλούς ακόμα λόγω της σταθερότητας και μονιμότητας που προσφέρει. Όσο παγωμένα και αν είναι τώρα τα πράγματα σε αυτόν τον τομέα, και όσο οι συνθήκες είναι αντίξοες στο ελληνικό δημόσιο, αυτή η επιλογή υφίσταται ως δυνατότητα απασχόλησης στους νέους πτυχιούχους τέτοιας σχολής ή σχολής με συναφές αντικείμενο.

- Απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα

Αποσκοπώντας κάποιος να δουλέψει στον ιδιωτικό τομέα, έχει δυνατότητες να ασχοληθεί με ποικίλα αντικείμενα. Ιδιωτικές επιχειρήσεις μπορεί να είναι τα λογιστικά και φοροτεχνικά γραφεία, επιχειρήσεις που χρειάζονται στελέχωση του δικού τους τμήματος λογιστηρίου, ή οικονομικού τμήματος, ή τμήματος marketing, ή στο τμήμα

¹⁰https://dasta.uom.gr/Career/Articles/9801.html#GO_VI

διοίκησης ανθρώπινων πόρων, στο τμήμα προμηθειών, στο τμήμα διαφήμισης και δημόσιων σχέσεων και πολλά άλλα.

- Να εργαστεί σε λογιστικά, φοροτεχνικά γραφεία ¹¹

Μεγάλο μέρος των απόφοιτων τέτοιων σχολών αποφασίζει να πάρει αυτόν τον δρόμο για την επαγγελματική του πορεία. Η αλήθεια είναι πως ο ανταγωνισμός είναι πολύ μεγάλος σε αυτόν τον τομέα απασχόλησης καθώς ανταποκρίνονται στα δεδομένα ζητούμενα για τέτοιες θέσεις, απόφοιτοι ΤΕΙ και ιδιωτικών σχολών με συναφές αντικείμενο, ή ακόμη πιο ειδικό αντικείμενο επάνω στην λογιστική.

Παρ' όλα αυτά, είναι μία επιλογή που όχι μόνον προσφέρεται στους απόφοιτους αλλά προτιμάται. Ίσως, δεδομένου ότι είναι πιο προσβάσιμη επιλογή και αποτελεί κάτι χειροπιαστό που καθένας έχει έρθει σε επαφή μαζί του. Το γεγονός αυτό προσδίδει μια ασφάλεια και μια σιγουριά στον νέο καθώς γνωρίζει την φύση του επαγγέλματος.

- Σε εταιρείες συμβουλευτικής επιχειρήσεων

Είτε ως μισθωτός σε τέτοιου είδους εταιρεία είτε ως αυτοαπασχολούμενος είτε ως ελεύθερος επαγγελματίας. Σύμφωνα με αυτό έχει τη δυνατότητα να παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε εταιρείες ως ένας εξωτερικός συνεργάτης διατηρώντας την ανεξαρτησία του και την αυτονομία του.

Κατά την συμβουλευτική, βέβαια, ενδέχεται να προκύψουν διάφορα θέματα που χρήζουν αντιμετώπισης τα οποία σαφώς θα εμπίπτουν στα οικονομικά αλλά ενδέχεται να διαφέρουν κάθε φορά. Έτσι για παράδειγμα, άλλη εταιρεία πιθανόν να αντιμετωπίζει προβλήματα στην διαχείριση των αποθεμάτων της ή στην διαφήμιση και προβολή.

Είναι σε θέση δεδομένου του ευρύ πεδίου γνώσης ο απόφοιτος να διαχειριστεί μία τέτοια ποικιλία προβλημάτων και ζητημάτων.

- Να εργαστεί σε διάφορες θέσεις

Είναι δυνατόν να καλύψει θέσεις αναλυτή, να στελεχώσει τμήματα πωλήσεων, να διαχειρίζεται δίκτυα διανομής, να επιβλέπει και να σχεδιάζει συστήματα παραγωγής και ποιότητας, να επιβλέπει και να οργανώνει έρευνες στο τμήμα έρευνας και ανάπτυξης και άλλα.

Σαφώς οι δυνατότητες απασχόλησης είναι αμέτρητες και πραγματικά παρουσιάζουν ποικιλία. Κάποιες από αυτές είναι εμφανείς ενώ άλλες όχι τόσο. Κάποιες για τον μέσο πολίτη δεν είναι καν γνωστές. Η ειδικότητα του κοστολόγου για παράδειγμα.

Ωστόσο, υπάρχουν τόσες διαφορετικές επιλογές για κάποιων που έχει ολοκληρώσει τις σπουδές του σε ένα τέτοιο τμήμα και έχοντας στην φαρέτρα του τέτοια ποικιλία και γκάμα επιλογών, που όταν κάποιος μπει στη διαδικασία να σχεδιάσει τον επαγγελματικό του προσανατολισμό είναι δυνατό να βρει ακριβώς το αντικείμενο που επιθυμεί και θεωρεί πως είναι καλύτερος και πιο ανταγωνιστικό αν ασχοληθεί με αυτό.

¹¹ <http://www.look4studies.com/ekpaideusi>

- Τραπεζικό Σύστημα

Η επιλογή της ενασχόλησης των πτυχιούχων οικονομικών σχολών σε τράπεζες και κυρίως με την τήρηση των οικονομικών απαιτήσεων των πελατών αλλά και στην παροχή υπηρεσιών πελατών, καταναλωτών μπορεί να τους προσφέρει υψηλές αποδοχές. Η πρώτη επαφή με αυτή την επιλογή ενασχόλησης, ξεκινάει από την σχολή, όπου υπάρχει σαν επιλογή ο φοιτητής να κάνει την πρακτική του άσκηση προκειμένου να πάρει το πτυχίο του.

- Ανάλυση Δεδομένων

Η ανάλυση δεδομένων συνδέεται άμεσα με την επιλογή του τραπεζικού συστήματος εφόσον οι περισσότεροι αναλυτές ασχολούνται τόσο με θέματα συντάξεων και ασφαλίσεων όσο και με την παροχή συμβουλών σχετικά με τις επιπτώσεις των οικονομικών κινδύνων κι της αβεβαιότητας που επικρατεί. Σαφώς, προαπαιτούμενο προσόν είναι η καλή γνώση και χρήση της στατιστικής αλλά και η επικοινωνιακή ικανότητα στα πλαίσια μεταβίβασης πληροφοριών σε μη ειδικούς σε τέτοια θέματα.

1.8 Περεταίρω σπουδές

Παραπάνω αναλύθηκαν οι δυνατότητες απασχόλησης των απόφοιτων, ωστόσο, όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα ο αριθμός των απόφοιτων που συνεχίζουν σε μεταπτυχιακές σπουδές είναι μεγάλος.

Οι μεταπτυχιακές σπουδές στα ελληνικά πανεπιστήμια

Εκπαιδευτικό ίδρυμα, σχολή, τμήμα	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ		
	ΣΥΝΟΛΟ	MASTER ³	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Πανεπιστήμιο Αθηνών	12.714	8.187	4.527
Πανεπιστήμιο Αιγαίου	1.974	1.403	571
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	1.853	957	896
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	8.965	5.106	3.859
Πανεπιστήμιο Θράκης	3.419	1.776	1.643
Ιόνιο Πανεπιστήμιο	732	322	410
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	2.614	1.522	1.092
Πανεπιστήμιο Κρήτης	2.493	1.184	1.309
Πανεπιστήμιο Πατρών	3.664	1.725	1.939
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1.832	1.605	227
Πάντειο Πανεπιστήμιο	1.929	869	1.060
Πανεπιστήμιο Πειραιώς	2.308	2.145	163
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	1.152	803	349
Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	484	301	183
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	388	289	99
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	298	145	153
Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας	453	337	116
Πολυτεχνείο Κρήτης	516	340	176
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	4.026	1.398	2.628
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο ¹	11.085	11.023	62
Πανεπιστήμια εξωτερικού (Ευρώπη – ΗΠΑ) ²	25.000		
Γενικό σύνολο Ελλάδας	87.958	41.492	21.466

Πηγή: Ανάλυση στοιχείων ΕΣΥΕ και ΕΑΠ, Αθήνα 2010 (επεξεργασία Χρήστος Κάτοικας)

¹ Στοιχεία Ακαδημαϊκού έτους 2009/2010
² Εκτίμηση με βάση στοιχεία του ΟΟΣΑ και των πρεσβειών
³ Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης

TA NEA

12

Η απόκτηση μεταπτυχιακού, είναι πλέον γνωστή επιλογή σε πολλά νοικοκυριά καθώς οι παραπάνω αριθμοί αυξάνονται συνεχώς.

Στην προσπάθεια τους οι νέοι να αναζητήσουν πιο δυναμικά και να κατορθώσουν να αντιμετωπίσουν τον μεγάλο ανταγωνισμό στην αγορά εργασίας, που είναι δεδομένος, σκληρός και δύσκολος, επιλέγουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους με κάποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα που θα ενισχύσει το βιογραφικό τους και θα τους κάνει αυτόματα περισσότερο ανταγωνιστικούς έναντι άλλων υποψήφιων.

Έπειτα, το μεταπτυχιακό εμβαθύνει σε γνώσεις και δεξιότητες και βοηθάει στην εξειδίκευση. Είναι απόλυτα φυσιολογικό και φυσικό να θεωρείται ένας μεταπτυχιακός τίτλος ένα απαραίτητο προσόν για όποιον νέο επιθυμεί μία επαγγελματική πορεία με συνεχή εξέλιξη, αναγνώριση και πρόκληση.

1.9 Αντικείμενα μεταπτυχιακού

Τα αντικείμενα στα οποία μπορεί να πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές είναι επίσης ποικίλα, πολλά και διάφορα. Όπως στις δυνατότητες απασχόλησης που αναλύθηκαν παραπάνω έτσι και τα μεταπτυχιακά καλύπτουν μία τέτοια γκάμα αντικειμένων.

Με αυτόν τον τρόπο, μπορεί ένας απόφοιτος του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων να συνεχίσει τις μεταπτυχιακές του σπουδές σε αντικείμενα όπως:

- ▶ Λογιστικά
- ▶ Χρηματοοικονομικά
- ▶ Διοίκησης
- ▶ Οικονομίας, πολιτικής και διεθνών σχέσεων
- ▶ Στρατηγικής και οργάνωσης
- ▶ MBA
- ▶ Μεταφορών
- ▶ Μαθηματικών
- ▶ Θεωρία υπολογισμού
- ▶ Marketing

Και πολλά άλλα, ανάλογα με τις επιθυμίες του νέου για επαγγελματική ενασχόληση και καταξίωση

1.10 Λοιπές δραστηριότητες

Υπάρχουν, βέβαια, και άλλες δραστηριότητες που θα μπορούσε να κάνει ένας απόφοιτος. Άτομα που έχουν γνώσεις διοίκησης και οικονομίας, όχι μόνον μπορούν να εργαστούν για μια επιχείρηση αλλά μπορούν να στήσουν μία νέα δική τους από την αρχή.

Καινοτόμες ιδέες που στηρίζονται στο μεράκι, το ενδιαφέρον, την νεανική ορμή και ενέργεια που πετυχαίνουν έναντι των δύσκολων συγκυριών ακούγονται κατά καιρούς.

2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

2.1 Εισαγωγή

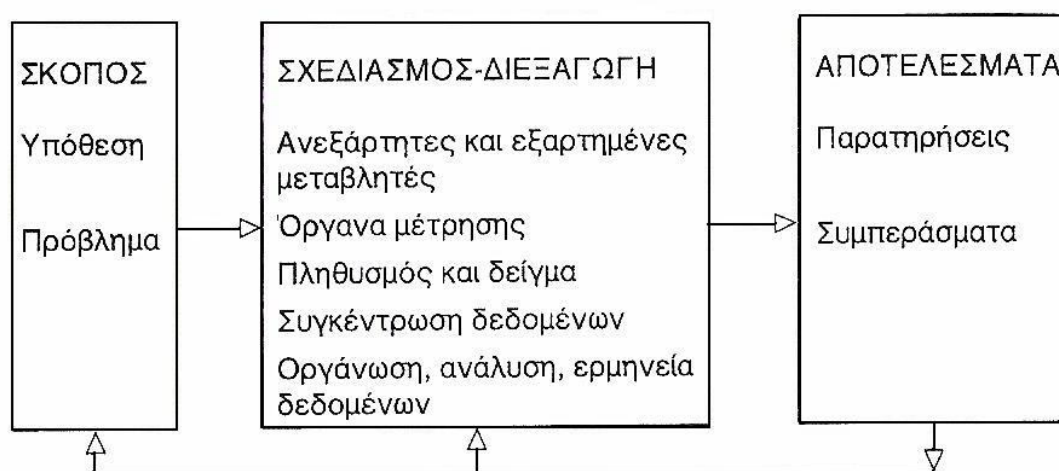
Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται και αναλύεται το ερευνητικό εργαλείο της παρούσας έρευνας το ερωτηματολόγιο. Επίσης αναλύεται η μέθοδος επεξεργασίας των δεδομένων, και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα.

2.2 Γενικά

Η μεθοδολογική διαδικασία έρευνας είναι το στάδιο εκείνο το οποίο πραγματεύεται τον καθορισμό σχεδίων έρευνας, τις στρατηγικές μετρήσεων, την συλλογή δεδομένων και τέλος την ανάλυση αυτών (Μακράκης, 2005).

Κατά τον Θεοφιλίδη (1995), η επιστημονική έρευνα ασχολείται με την συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία νέων στοιχείων και στηρίζεται σε συστηματική και μεθοδική εργασία. Τα βασικά γνωρίσματα της επιστημονικής έρευνας δίνονται στο σχήμα 1:

Πηγή: Θεοφιλίδης (1995).

Σχήμα 1: Βασικά γνωρίσματα επιστημονικής έρευνας

Σε γενικό επίπεδο, υπάρχουν 3 μέθοδοι συλλογής επιστημονικών στοιχείων: (Μαράντος, 1999).

A) Παρατήρηση.

B) Γραπτά τεκμήρια.

Γ) Ερωτηματολόγιο

2.3 Ερευνητικό εργαλείο έρευνας

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία είναι το ερωτηματολόγιο το οποίο σύμφωνα με την Κυριαζή (1999), αποτελεί κύριο εργαλείο έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες.

Το ερωτηματολόγιο είναι ένα άκρως διαδομένο και εύχρηστο εργαλείο συλλογής δεδομένων, το οποίο μπορεί να παραδοθεί και να συμπληρωθεί χωρίς την παρουσία του ερευνητή, ενώ παράλληλα είναι αρκετά εύληπτο και εύκολο στην ανάλυση (Wilson & Mclean, 1994).

2.4 Χαρακτηριστικά ερωτηματολογίου – Γενικά

Κατά τους Borg και Gall (1989), ένα προσεκτικά σχεδιασμένο ερωτηματολόγιο μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο ερευνητικό εργαλείο, επιτρέποντας τη συλλογή έγκυρων και αξιόπιστων δεδομένων με σχετική ευκολία και οικονομία χρόνου. Πιο αναλυτικά, μέσω του γραπτού ερωτηματολογίου παρέχεται η δυνατότητα συλλογής μεγάλου όγκου δεδομένων σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, ικανών να περιγράψουν τις υπάρχουσες συνθήκες και να προσδιορίσουν τις σχέσεις που ενυπάρχουν στα φαινόμενα (Cohenand Manion 1994).

Επιπρόσθετα αποτελεί ένα σχετικά εύχρηστο εργαλείο το οποίο μπορεί να εξασφαλίσει μεγαλύτερα επίπεδα συμμετοχής, παρά το γεγονός ότι ενυπάρχει ο κίνδυνος κάποιος αριθμός ερωτηματολογίων να μείνουν αναπάντητα.

Το ερωτηματολόγιο είναι μία τυποποιημένη ομάδα ερωτήσεων για τη συλλογή συγκεκριμένων πληροφοριών από τους ερωτώμενους (Μαύρος και Σιώμκος, 2008). Έχει τρεις βασικούς στόχους:

- Τη μετατροπή των απαιτούμενων πληροφοριών σε συγκεκριμένες ερωτήσεις τις οποίες μπορούν να απαντήσουν οι ερωτώμενοι.
- Την ενθάρρυνση και παρακίνηση των ερωτώμενων να απαντήσουν στις ερωτήσεις.
- Την ελαχιστοποίηση του σφάλματος απόκρισης.

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί το σύνδεσμο επικοινωνίας μεταξύ του ερευνητή και του ερωτώμενου. Η επικοινωνία αυτή είναι αμφίδρομη: Ο ερευνητής επικοινωνεί με τον ερωτώμενο θέτοντας ερωτήσεις για να λάβει συγκεκριμένες πληροφορίες που θέλει.

Σκοπός του ερωτηματολογίου είναι να μειωθεί το ποσοστό “θορύβου” στην αμφίδρομη επικοινωνία. Δύσκολες ερωτήσεις ή ερωτήσεις που είναι ατελείς ή εύκολα μπορούν να δημιουργήσουν σύγχυση είναι παραδείγματα θορύβου.

Δεν υπάρχει συγκεκριμένος κανόνας για το πότε ενδείκνυται η χρήση του ερωτηματολογίου. Εξαρτάται από την ποικιλία των παραγόντων και τον τύπο των πληροφοριών που θα συλλεχθούν, καθώς και από τους διαθέσιμους πόρους. Το ερωτηματολόγιο θεωρείται καλή επιλογή για τις παρακάτω περιπτώσεις:

- Όταν οι πόροι είναι περιορισμένοι (χρήματα και χρόνος). Είναι σχετικά φθηνή μέθοδος συλλογής στοιχείων. Αν και η προετοιμασία του μπορεί ορισμένες φορές να αποδειχθεί ιδιαίτερα δαπανηρή, η διανομή του είναι φθηνή και ορισμένες φορές μπορεί να μην ξεπερνά το κόστος μίας φωτοτυπίας. Ο απαιτούμενος για τη συμπλήρωση του χρόνος είναι ένας άλλος παράγοντας που το ερωτηματολόγιο μπορεί να ελαχιστοποιήσει. Εάν διανεμηθεί με την προσωπική μέθοδο, τότε χιλιάδες ερωτώμενοι μπορούν να ανταποκριθούν μέσα σε λίγες μέρες.
- Όταν είναι αναγκαίο να προστατευθούν τα προσωπικά στοιχεία των ερωτώμενων. Το ερωτηματολόγιο εξασφαλίζει εύκολα ανωνυμία και εμπιστευτικότητα. Η εμπιστευτικότητα είναι ένα στοιχείο το οποίο οδηγεί σε ειλικρινείς απαντήσεις, ιδιαίτερα όταν περιλαμβάνονται στοιχεία για την προσωπική συμπεριφορά των καταναλωτών.

Οι βασικοί κανόνες που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη σύνταξη και το σχεδιασμό ενός ερωτηματολογίου είναι (Παπαδόπουλος, 2010):

- Ο καθορισμός του τύπου συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου (προσωπική συνέντευξη, ταχυδρομικά, τηλεφωνικά).
- Οι ερωτήσεις που θέτουμε πρέπει να είναι απαραίτητες για το σκοπό μας.
- Να μελετάται μήπως το τιθέμενο ερώτημα πρέπει να αναλυθεί σε επιμέρους ερωτήματα για να διευκολυνθεί ο ερωτώμενος.
- Οι ερωτήσεις να αναφέρονται σε στοιχεία που εύκολα θυμάται κανείς.
- Οι ερωτήσεις να είναι συγκεκριμένες και όχι γενικές και αόριστες.
- Δεν πρέπει να περιέχονται ερωτήσεις που εκθέτουν τον αποκρινόμενο.
- Δεν πρέπει να τίθενται με τρόπο που να μπορούν να επηρεάσουν την απάντηση, γιατί τότε θα είναι προκατειλημμένες.
- Σε κάθε ερώτηση η απάντηση πρέπει να μας δίνει ένα μόνο στοιχείο.
- Στην αρχή πρέπει να περιέχονται ερωτήσεις που τραβούν το ενδιαφέρον του ερωτώμενου, στη συνέχεια να είναι οι δύσκολες ερωτήσεις και να υπάρχει μία λογική σειρά μεταξύ αυτών.
- Να μπορούν να ταξινομηθούν και να κωδικοποιηθούν, ώστε να υποστούν την κατάλληλη επεξεργασία και να ποσοτικοποιηθούν όσες είναι δυνατόν.

Σύμφωνα με τους (Τζωρτζάκης & Τζωρτζάκη, 2002), οι κανόνες σύνταξης ερωτηματολογίων είναι οι εξής:

- Το ερωτηματολόγιο δεν πρέπει να είναι πολύ μεγάλο, για να μην κουράζει τον ερωτώμενο, χωρίς αυτό να σημαίνει μείωση των ερωτήσεων εις βάρος της ποσότητας που ζητά ο ερευνητής.
- Το ερωτηματολόγιο ξεκινά με τρόπο ώστε να προκαλεί το ενδιαφέρον του ερωτώμενου.
- Το ερωτηματολόγιο δεν δημιουργεί δυσκολίες απάντησης στον ερωτώμενο, αλλά περιέχει ερωτήσεις σαφείς, κατανοητές και στα πλαίσια των γνώσεων του, ώστε να προθυμοποιηθεί να συνεργαστεί συμπληρώνοντάς το.
- Το ερωτηματολόγιο έχει συνταχθεί κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να βοηθά την στατιστική ανάλυση.
- Υπάρχει αλληλεξάρτηση και λογική σειρά των ερωτήσεων.
- Δεν υπάρχουν ερωτήσεις που να εκθέτουν τον ερωτώμενο.

Ο Δαουτόπουλος (2005) αναφέρει, ως προς τους κανόνες σύνταξης ερωτηματολογίων, ότι πρέπει να αποφεύγονται οι διπλές ερωτήσεις, να υπάρχει ευδιάκριτος χωρισμός ερωτήσεων και απαντήσεων και να υπάρχει εισαγωγικό ενημερωτικό κείμενο, ενώ η Κυριαζή (1999) αναφέρει ότι το ερωτηματολόγιο πρέπει να ξεκινάει με εύκολες αλλά ενδιαφέρουσες ερωτήσεις που θα κερδίσουν την εμπιστοσύνη του ερωτώμενου ώστε να έχει διάθεση να συνεχίσει και ότι ερωτήσεις που αφορούν προσωπικά χαρακτηριστικά καλό είναι να υποβάλλονται στο τέλος.

Τέλος, ο Μακράκης (2005) αναφέρει για την εγκυρότητα των μεταβλητών ότι αυτή εξασφαλίζεται από την κοινή συναίνεση ειδικών οι οποίοι τελικώς θα αποφανθούν για την εγκυρότητα των μεταβλητών και των κλιμάκων μέτρησης.

2.5 Ερωτήσεις ερωτηματολογίου παρούσας έρευνας

Το ερωτηματολόγιο της παρούσας έρευνας περιλαμβάνει ερωτήσεις που αφορούν τα μελλοντικά σχέδια των φοιτητών που διανύουν το τελευταίο έτος στο τμήμα διοίκησης επιχειρήσεων. Σχετίζονται με τις μεταπτυχιακές σπουδές, τη χώρα διεξαγωγής αλλά και την αναζήτηση εργασίας.

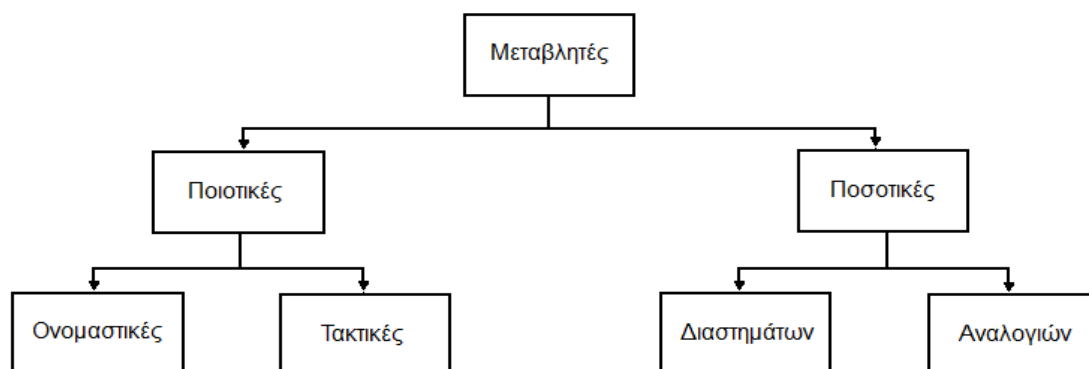
Το ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο παράρτημα της έρευνας.

2.6 Μεταβλητές έρευνας

Χρησιμοποιήθηκαν κλειστού τύπου ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου είναι εύκολες στην συμπλήρωση, δεν είναι ιδιαίτερα χρονοβόρες και παρέχουν την δυνατότητα αντικειμενικών απαντήσεων (Verma and mallick 2004 Javeau 2000 Βάμβουκας 1988). Οι ερωτήσεις αυτές ουσιαστικά αποτελούν τις μεταβλητές της έρευνας.

Σύμφωνα με τον Δαφέρμο (2005), μεταβλητή είναι κάθε τι μεταβάλλεται ή ποικίλει και μπορεί να είναι ένα χαρακτηριστικό, μια ιδιότητα, μια ικανότητα ή ένας παράγοντας που μας ενδιαφέρει στο πλαίσιο μιας κοινωνικής έρευνας, ενώ σύμφωνα με τον Σιάρδο (2005β), μεταβλητή είναι η ιδιότητα ή το χαρακτηριστικό για το οποίο συγκεντρώνονται πληροφορίες από τις μονάδες της ερευνώμενης ομάδας. Ο Μάτης (2003) διακρίνει τις μεταβλητές σε ποιοτικές και ποσοτικές.

Οι ποιοτικές δεν μπορούν να εκφραστούν με αριθμητικές τιμές αλλά μόνο να απαριθμηθούν και διακρίνονται σε ονομαστικές όταν η κάθε κατηγορία αποτελείται από τα ίδια πράγματα, αντικείμενα κλπ. και σε τακτικές όταν τα πράγματα, αντικείμενα κλπ. ταξινομούνται σε ομοιογενείς κατηγορίες οι οποίες κατατάσσονται κατά κάποιο μέτρο μεγέθους. Οι ποσοτικές εκφράζονται με αριθμητικές τιμές και διακρίνονται σε διαστημάτων και αναλογιών (Βλέπε σχήμα 2).

Σχήμα 2: Διάκριση μεταβλητών

Πηγή: Μάτης (2003).

2.7 Πληθυσμός Έρευνας

Ο Παρασκευόπουλος (1984) αναφέρει ότι πληθυσμός είναι ένα ευρύτερο σύνολο ομοειδών περιπτώσεων, ενώ οι Berthouex και Brown (2002), αναφέρουν ότι πληθυσμός είναι ένα μεγάλο σύνολο N παρατηρήσεων ή τιμών δεδομένων. Ο καθορισμός του πληθυσμού εξαρτάται συνήθως από το ίδιο το αντικείμενο της έρευνας και από τα υλικό-τεχνικά εμπόδια που προκύπτουν (Javeau, 1996).

Τον πληθυσμό της έρευνας τον αποτελούν τελειόφοιτοι φοιτητές της σχολής διοίκησης επιχειρήσεων. Πάρθηκε τυχαίο δείγμα 122 φοιτητών.

2.8 Επεξεργασία και εισαγωγή δεδομένων

Το στατιστικό πρόγραμμα που χρησιμοποιήθηκε για την στατιστική ανάλυση των δεδομένων είναι το πρόγραμμα IBM SPSS (Statistical Package for Social Sciences). Στο φύλο εργασίας του SPSS που χρησιμοποιήθηκε και περιλαμβάνει τα δεδομένα της εργασίας, κάθε στήλη αντιστοιχεί σε μία ερώτηση (μεταβλητή) του ερωτηματολογίου. Στις πολυθεματικές ερωτήσεις αντιστοιχούν τόσες στήλες όσες και οι επιμέρους ερωτήσεις. Κάθε γραμμή του φύλου εργασίας αντιστοιχεί σε ένα ερωτηματολόγιο (υποκείμενο).

Για να γίνει η ηλεκτρονική επεξεργασία, προηγήθηκε κατάλληλη κωδικοποίηση των ερωτήσεων και των πιθανών απαντήσεων, ανάλογα με την κατηγορία και τον τύπο κάθε μεταβλητής, έτσι ώστε να μπορέσουν να εισαχθούν στο φύλλο εργασίας του προγράμματος (Howard & Sharp, 1996). Η κωδικοποίηση αυτή έγινε με την χρήση ακέραιων αριθμών με σκοπό την διευκόλυνση της στατιστικής επεξεργασίας των δεδομένων.

2.9 Μέθοδοι στατιστικής επεξεργασίας

Η επιλογή κάθε στατιστικής μεθόδου γίνεται με βάση το είδος των μεταβλητών, τους σκοπούς της έρευνας και την αντίστοιχη βιβλιογραφία σε παρόμοιες έρευνες (Παρασκευόπουλος, 1990). Η στατιστική ανάλυση που επιλέχθηκε είναι η εξής:

2.10 Περιγραφική στατιστική

Το πρώτο βήμα που κάνουμε πάντα είναι η μελέτη και η παρουσίαση χωριστά κάθε μιας των μεταβλητών που περιλαμβάνονται στο στατιστικό δείγμα. Λέγοντας μελέτη των μεταβλητών εννοούμε: Α) τον υπολογισμό των στατιστικών μέτρων ή μέτρων διασποράς στο δείγμα και Β) το σχηματισμό του πίνακα συχνοτήτων για τις ποιοτικές μεταβλητές ή του ομαδοποιημένου πίνακα συχνοτήτων για τις ποσοτικές.

Για τη σύνοψη, ταξινόμηση και παρουσίαση των πρωτογενών δεδομένων μας, χρησιμοποιήσαμε τις μεθόδους της περιγραφικής στατιστικής. Οι διακριτές μεταβλητές (απαντήσεις που δόθηκαν) περιγράφονται ως απόλυτος αριθμός συχνοτήτων ή ως επί τις εκατό ποσοστά.

Η περιγραφική στατιστική ασχολείται με μεθόδους οργάνωσης, σύνοψης και παρουσίασης δεδομένων (Παρασκευόπουλος, 1984). Στο πλαίσιο αυτής της στατιστικής ανάλυσης παρουσιάζονται πίνακες και διαγράμματα για την παρουσίαση των στατιστικών δεδομένων (Μάτης, 2003).

Πιο συγκεκριμένα, στην παρούσα εργασία, παρουσιάζονται τα ποσοστά που αντιστοιχούν στις απαντήσεις των ερωτώμενων σε κάθε μία ερώτηση ξεχωριστά μέσω πινάκων και διαγραμμάτων.

3 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σχετικά με το φύλλο των ερωτηθέντων συμμετείχαν στην έρευνα 62 άνδρες και 60 γυναίκες (Βλέπε γράφημα 1: Φύλλο). Προκύπτει πως το δείγμα είναι ίσα καταμερισμένο όσον αφορά το φύλλο.

Το 84% των ερωτηθέντων είναι 22 χρονών, το 9% 23 χρονών και το 7% 24 χρονών (Βλέπε γράφημα 2: Ηλικία). Το αποτέλεσμα αυτής της ερώτησης είναι αναμενόμενο καθώς οι ερωτηθέντες είναι άτομα που διανύουν το τελευταίο έτος της σχολής.

Το 65% των ερωτηθέντων μετά την απόκτηση του πτυχίου του, σκέφτεται να στραφεί στην απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος. Η επιλογή αυτή θα επιφέρει πληθώρα γνώσεων αλλά και εξειδίκευση σε κάποιο θέμα που θα επιλέξουν οι φοιτητές με απώτερο σκοπό την εύρεση εργασίας.

Το 31% απαντάει πως θα κινηθεί για εύρεση εργασίας και μόλις το 4% πως θα πραγματοποιήσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις (Βλέπε γράφημα 3: Επόμενο βήμα μετά την απόκτηση πτυχίου). Κανένας δεν επέλεξε την ίδρυση επιχείρησης. Είναι γεγονός πως είναι δύσκολο να ιδρύσει κάποιος την δική του επιχείρηση και ένα τέτοιο εγχείρημα εμπεριέχει ρίσκο.

Η έλλειψη εμπειρίας, η δυσκολία ανεύρεσης κεφαλαίων, η γραφειοκρατία, οι οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στη χώρα είναι μερικά από τα εμπόδια για την ίδρυση μίας επιχείρησης.

Από τα 79 άτομα που απάντησαν στην ερώτηση 3, το επόμενο βήμα μετά την απόκτηση του πτυχίου τους είναι το μεταπτυχιακό, το 27% αυτών σκέφτονται να κάνουν μεταπτυχιακό στα λογιστικά - χρηματοοικονομικά, το 24% σκέφτονται να κάνουν το MBA, το 12% σκέφτεται να κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στις μεταφορές, το 16% στη διοίκηση ανθρώπινων πόρων και το 11% στη δημόσια διοίκηση και το 8% στη διοίκηση (Βλέπε γράφημα 4: Ειδικότητα μεταπτυχιακού).

Παρατηρείται πως υπάρχει διαμερισμός στις απαντήσεις και δεν παρατηρείται κάποιος τομέας της οικονομίας να συγκεντρώνει συντριπτικό ποσοστό.

Όπως φαίνεται από το γράφημα 5, ο λόγος που κάνουν οι νέοι μεταπτυχιακό είναι ο εμπλουτισμός του βιογραφικού τους (88%) με σκοπό την όσο πιο άμεση επαγγελματική αποκατάσταση. Μόλις το 9% θέλει να κάνει μεταπτυχιακό για εμπάθυση στην επιστήμη του (Βλέπε γράφημα 5: Λόγος για μεταπτυχιακό).

Το 46% αυτών που επιλέγουν τις μεταπτυχιακές σπουδές, ενημερώνονται για αυτές κυρίως από το πρόγραμμα σπουδών της σχολής, το 30% από το προσωπικό της σχολής (γραμματεία- καθηγητές), το 20% από το διαδίκτυο, και μόλις το 4% από φίλους ή συγγενείς (Βλέπε γράφημα 6: Τρόποι ενημέρωσης για το μεταπτυχιακό). Ο

κοινωνικός κύκλος είναι αναμενόμενο να συγκεντρώνει μικρό ποσοστό, καθώς φίλοι και συγγενείς είναι αναρμόδιοι για πληροφόρηση σχετικά με τις σχολές.

Οι συγγενείς και τα φιλικά πρόσωπα επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό (48%) τους νέους να κάνουν μεταπτυχιακό. Ακολουθούν, οι σύγχρονες τάσεις που επιβάλλονται στην αγορά εργασίας με ποσοστό (20%), οι σύγχρονες τάσεις της κοινωνίας με ποσοστό 13%, οι καθηγητές με ποσοστό 6% και οι συμφοιτητές με ποσοστό 11%.

Οι φίλοι και οι συγγενείς αποτελούν τον πιο καθοριστικό παράγοντα επηρεασμού των νέων για να κάνουν μεταπτυχιακό γιατί νοιάζονται για αυτούς και θέλουν το καλό τους.

Επίσης, οι σύγχρονες τάσεις που επιβάλλονται στην αγορά εργασίας αποτελούν πολύ σημαντικό λόγο για κάποιον νέο να κάνει μεταπτυχιακές σπουδές. Στην μέρες μας ο μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών μπορεί να δώσει πολλές ευκαιρίες στην αγορά εργασίας. (Βλέπε γράφημα 7: Λόγοι επηρεασμού για πραγματοποίηση μεταπτυχιακού).

Το 56% αυτών που θέλουν αποκτήσουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, θέλουν να τον αποκτήσουν στο εξωτερικό, και το 44% στην Ελλάδα (Βλέπε γράφημα 8: Χώρα απόκτησης μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών). Αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός η μετανάστευση εκατοντάδων νέων στο εξωτερικό είτε για επαγγελματικούς λόγους είτε για λόγους σπουδών.

Η παρατεταμένη αβεβαιότητα στην Ελλάδα οδηγεί τους νέους στο εξωτερικό με σκοπό ένα εξασφαλισμένο επαγγελματικό μέλλον αλλά και να έχουν ποιότητα ζωής.

Γεγονός αποτελεί επίσης πως η απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στο εξωτερικό απαιτεί αρκετές χιλιάδες ευρώ και ίσως αρκετοί νέοι να κάνουν μεταπτυχιακό στην Ελλάδα λόγω οικονομικού κόστους στο εξωτερικό.

Το 46% αυτών που θέλουν να κάνουν μεταπτυχιακό στην Ελλάδα, το επιλέγουν λόγω οικονομικής δυσχέρειας, το 29% γιατί δεν επιθυμούν να μεταναστεύσουν, το 14% επιθυμεί να κάνει μεταπτυχιακό στην χώρα μας γιατί είναι καλυμμένο από το επίπεδο σπουδών και το 11% δεν θέλει να κάνει μεταπτυχιακό στο εξωτερικό λόγω γλώσσας (Βλέπε γράφημα 9: Λόγοι επιλογής της Ελλάδας για μεταπτυχιακό).

Το 47% αυτών που επιθυμούν να κάνουν μεταπτυχιακό στο εξωτερικό, το θέλουν γιατί πιστεύουν πως είναι πιο εύκολη η εύρεση δουλειάς. Το 20% γιατί θεωρεί πως το επίπεδο σπουδών στο εξωτερικό είναι ανεπτυγμένο σε σχέση με την Ελλάδα το 25% γιατί θέλει να μεταναστεύσει (Βλέπε γράφημα 10: Λόγοι απόκτησης μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στο εξωτερικό).

Σχετικά με τον επηρεασμό των νέων για την απόφαση μεταξύ Ελλάδας η εξωτερικού το 39% απαντάει πως τους επηρεάζει το συγγενικό περιβάλλον, το 38% η υφιστάμενη και κοινωνική κατάσταση στη χώρα, το 16% απαντάει πως τους επηρεάζουν οι οικονομικοί παράγοντες και το 6% πως τους επηρεάζουν το φιλικό περιβάλλον (Βλέπε γράφημα 11: Παράγοντες επηρεασμού για μεταπτυχιακό ανάμεσα σε Ελλάδα και εξωτερικό).

Το συγγενικό περιβάλλον και η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό γεγονός αναμενόμενο καθώς οι συγγενές ενδιαφέρονται για την επαγγελματική ανέλιξη των νέων η οποία στην Ελλάδα συναντά πολλά εμπόδια.

Επίσης η υφιστάμενη κατάσταση της χώρας αποτελεί και αυτή εμπόδιο για την εύρεση εργασίας με αποτέλεσμα να αποτελεί παράγοντα επηρεασμού για να κάνει κάποιος νέος μεταπτυχιακό στο εξωτερικό.

Αναφορικά με τους παράγοντες που εμποδίζουν τους νέους ή τους κάνουν να ξανασκεφτούν την απόφασή τους να κάνουν μεταπτυχιακό αυτοί είναι οι εξής: Οικονομικό κόστος (54%), χρονικό διάστημα που χρειάζεται για το μεταπτυχιακό (37%), και η δυσκολία του επιπέδου των μεταπτυχιακών σπουδών (Βλέπε γράφημα 12: Τι σας εμποδίζει να κάνετε μεταπτυχιακό;).

Από τα 122 άτομα του δείγματος τα 38 απάντησαν πως μετά την λήψη του βασικού τους πτυχίου θα στραφούν στην αναζήτηση εργασίας. Το 61% αυτών θα αναζητήσουν εργασία η οποία αφορά τα λογιστικά-χρηματοοικονομικά, το 13% εργασία που σχετίζεται με την εκπαίδευση, το 13% θα στραφούν σε αναζήτηση εργασίες στις δημόσιες υπηρεσίες και το υπόλοιπο 13% θα αναζητήσει εργασία που αφορά διοικητικά στελέχη επιχειρήσεων (Βλέπε γράφημα 13: Τομέας εργασίας).

Η προτίμηση των νέων στα αμιγώς οικονομικά επαγγέλματα είναι εμφανής. Επίσης, ένα μικρό ποσοστό εμφανίζεται να θέλει να δουλέψει στον τομέα της εκπαίδευσης.

Το 58% των νέων που αναζητούν εργασία επηρεάζονται από τις προσωπικές τους προτιμήσεις σχετικά με τον τομέα που θέλουν να βρουν εργασία, το 22% από το οικογενειακό περιβάλλον και το 21% από το οικονομικό περιβάλλον (Βλέπε γράφημα 14: Επηρεασμός για εύρεση εργασίας).

Οι προσωπικές προτιμήσεις κυριαρχούν και ακολουθεί το οικονομικό περιβάλλον δηλαδή, η αμοιβή που προσφέρει η κάθε εργασία. Προκύπτει πως το συνυπολογίζουν οι νέοι αυτόν τον παράγοντα στην αναζήτηση εργασίας.

Τέλος η τελευταία ερώτηση αφορά εκείνους που δεν σκέφτονται ακόμη το επόμενο βήμα τους. Ο λόγος είναι η εκπλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων. Αποτελεί μία ευκαιρία για χαλάρωση και σκέψη και μπορεί να δώσει στους τελειόφοιτους να σχεδιάσουν καλύτερα τα επόμενα βήματα τους.

4 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα και την κατάσταση που επικρατεί τόσο στον επαγγελματικό τομέα αλλά και ευρύτερα σε όλους τους τομείς στη χώρα μας όπου τα ποσοστά ανεργίας έχουν φτάσει στην κορυφή εδώ και καιρό, το ποσοστό των πτυχιούχων που ασχολούνται με το αντικείμενό τους είναι ελάχιστο.

Έτσι, το μεγάλο ερώτημα που δημιουργείται είναι “Τι κάνω μετά την απόκτηση του πρώτου μου πτυχίου; Ποιο είναι το επόμενο βήμα που θα ακολουθήσω; Από που πρέπει να ενημερωθώ;”.

Με αφορμή αυτά τα ερωτήματα έχουν γίνει έρευνες τόσο από τα πανεπιστημιακά ιδρύματα όσο και από τους ιδιωτικούς οργανισμούς. Έτσι κι εμείς, κάνοντας και παρακολουθώντας παρόμοιες έρευνες διαπιστώσαμε ότι η απόκτηση ενός πτυχίου δεν επαρκεί για τη σημερινή εποχή, καθώς τα ποσοστά της ανεργίας αυξάνονται ιλιγγιωδώς.

Συνεπώς, οι νέοι στρέφονται ολοένα και περισσότερο στην επιλογή της απόκτησης ενός μεταπτυχιακού ή διδακτορικού. Αυτή είναι μία επιλογή που θα τους προσφέρει ένα παραπάνω εφόδιο για την επαγγελματική τους αποκατάσταση και περισσότερη εξειδίκευση στον τομέα που αναζητούν, με απώτερο σκοπό την εύρεση εργασίας.

Έτσι λοιπόν, οι πιο πολυζήτητες επιλογές για την επιλογή μεταπτυχιακού είναι, το MBA (Master in Business Administration) όπου, σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, αλλά και την εταιρεία Quacquarelli Symonds (QS) που πραγματοποίησε διεθνή έρευνα, το ανέδειξε πρώτο στην επιλογή μεταπτυχιακού αφήνοντας πίσω του τις χρηματοοικονομικές επιστήμες και στη τρίτη θέση τις κοινωνικές επιστήμες.

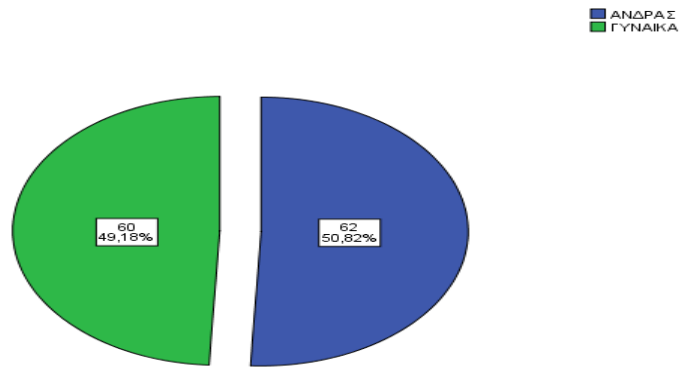
Η επαγγελματική αποκατάσταση αποτελεί τον στόχο κάθε νέου καθώς μια δουλειά μπορεί να βοηθήσει κάποιον να ανελιχθεί επαγγελματικά. Όμως, ο βασικός παράγοντας που επηρεάζει τις αποφάσεις των νέων για το μέλλον τους, είναι η οικονομική κρίση όπου δεν υπάρχουν σαφή χρονικά όρια κατάληξης αυτής της κατάστασης αντιμετωπίζουμε τα τελευταία χρόνια αλλά μόνο αβεβαιότητα. Είναι λοιπόν γεγονός ότι είναι από τα σημαντικότερα κριτήρια επηρεασμού των νέων τόσο για το αν θα πραγματοποιήσουν το μεταπτυχιακό αλλά όσο και για τον τόπο που θα πραγματοποιηθεί, καθώς το κόστος για να πραγματοποιήσεις ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα απαιτεί πολλά είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό. Αλλά, τον καθοριστικό παράγοντα επηρεασμού για αυτό τον έχει το στενό οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον των νέων, όπου ακόμη και εδώ οι αποφάσεις της οικογένειας κρίνονται σε μεγάλο βαθμό από το οικονομικό κόστος που απαιτείται για το πρόγραμμα.

Όμως υπάρχουν και προγράμματα χρηματοδότησης των νέων που θέλουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Αυτό που υπάρχει αλλά δεν αξιοποιείται σε μεγάλο βαθμό, είναι πολύ καλό διότι με αυτόν τον τρόπο διευκολύνουν σε κάποιο βαθμό την οικογένεια των νέων που θέλουν να πραγματοποιήσουν μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

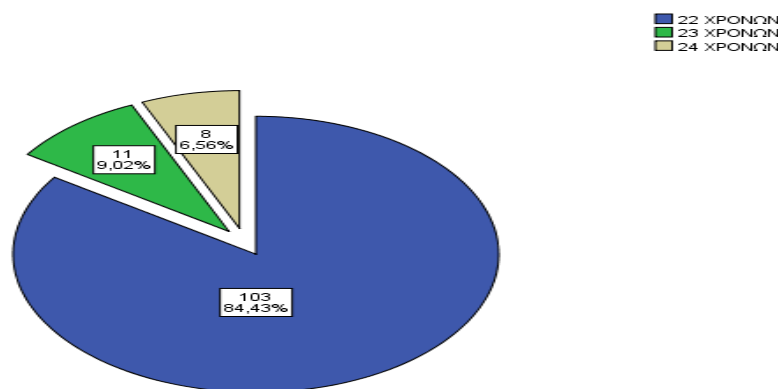
Είναι σημαντικό λοιπόν, όλες οι σχολές να προωθούν τέτοια προγράμματα διότι ο πρώτος σταθμός αναζήτησης σχετικά με τα μεταπτυχιακά προγράμματα των νέων είναι τα πανεπιστημιακά και τεχνολογικά ιδρύματα της χώρας μας και στη συνέχεια το διαδίκτυο.

Το τελικό συμπέρασμα από όλη την έρευνα που πραγματοποιήσαμε τόσο εμείς αλλά κι από παρόμοιες έρευνες είναι ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει αρκετά του νέους και όλα κρίνονται σύμφωνα με αυτήν την κατάσταση ελπίζοντας σε ένα καλύτερο μέλλον.

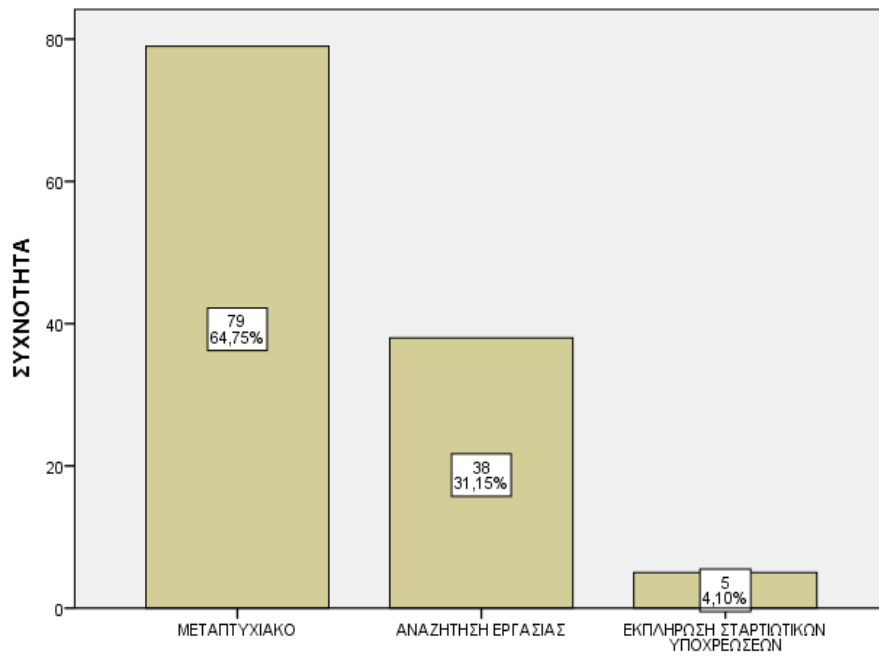
Παράρτημα Α: Γραφήματα Έρευνας

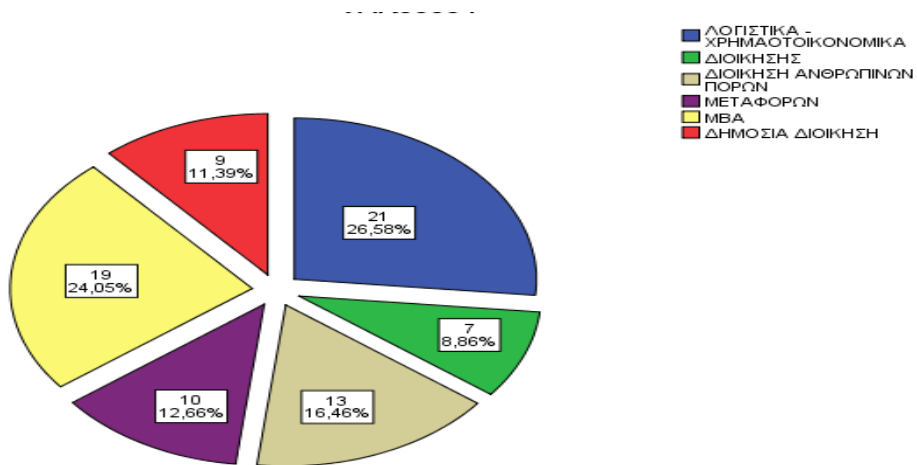
Γράφημα 1: Φύλλο

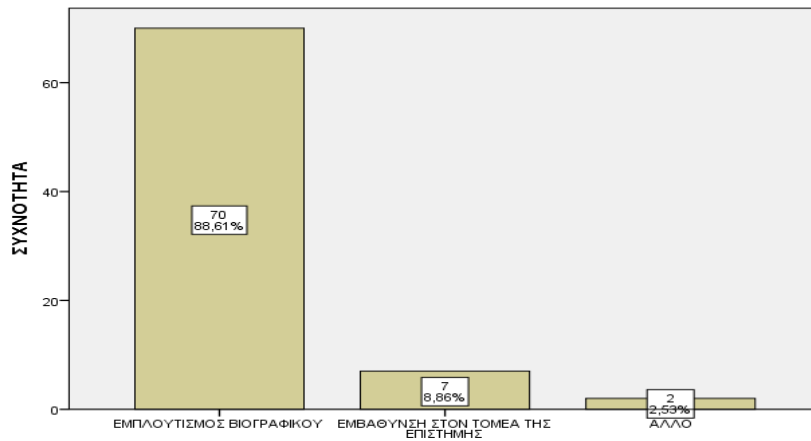
Γράφημα 2: Ηλικία

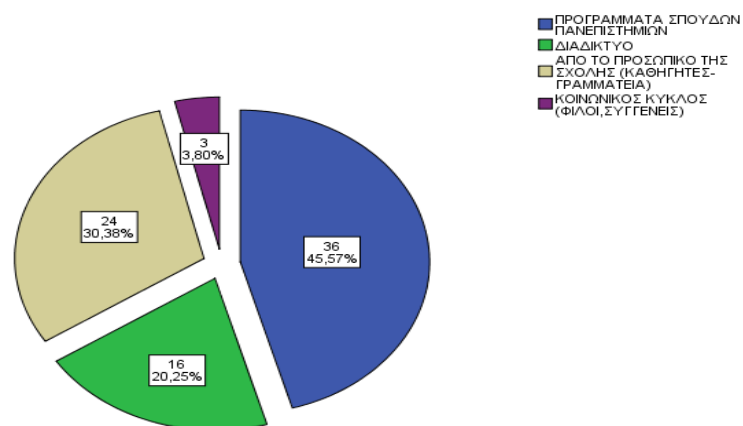
Γράφημα 3: Επόμενο βήμα μετά την απόκτηση πτυχίου

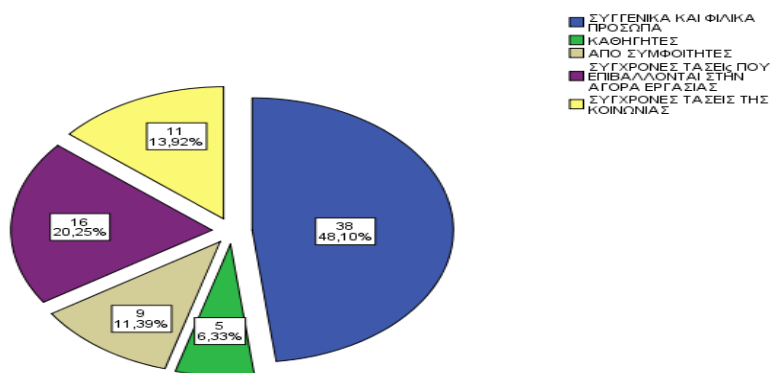
Γράφημα 4: Ειδικότητα μεταπτυχιακού

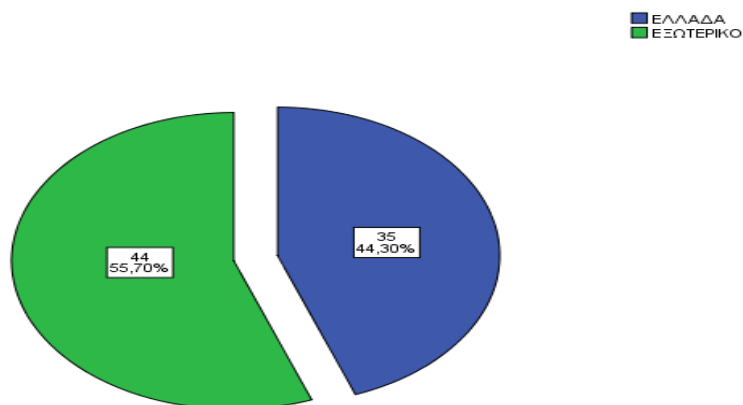
Γράφημα 5: Λόγος για μεταπτυχιακό

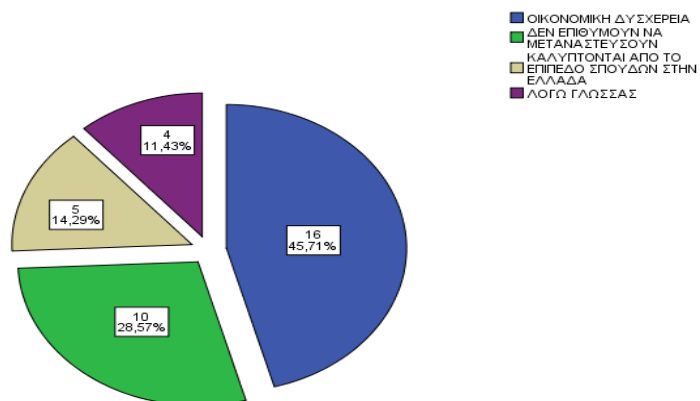
Γράφημα 6: Τρόποι ενημέρωσης για τη σχολή

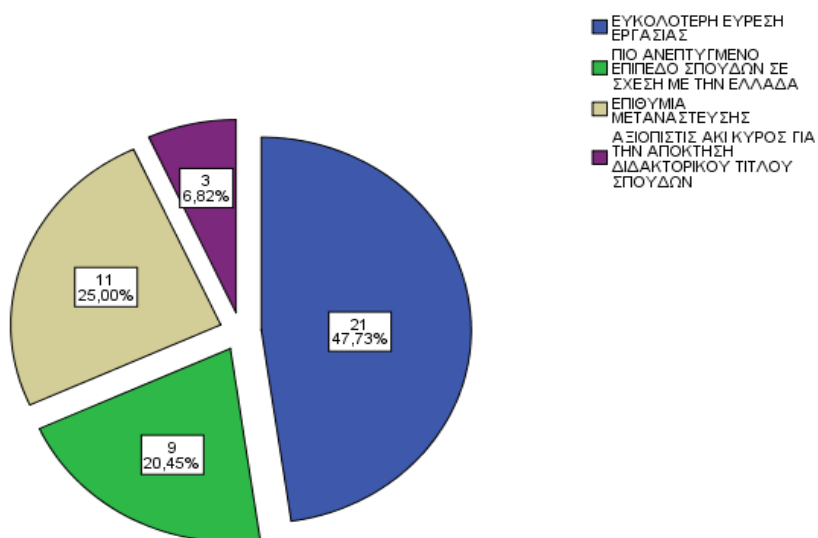
Γράφημα 7: Λόγοι επηρεασμού για πραγματοποίηση μεταπτυχιακού

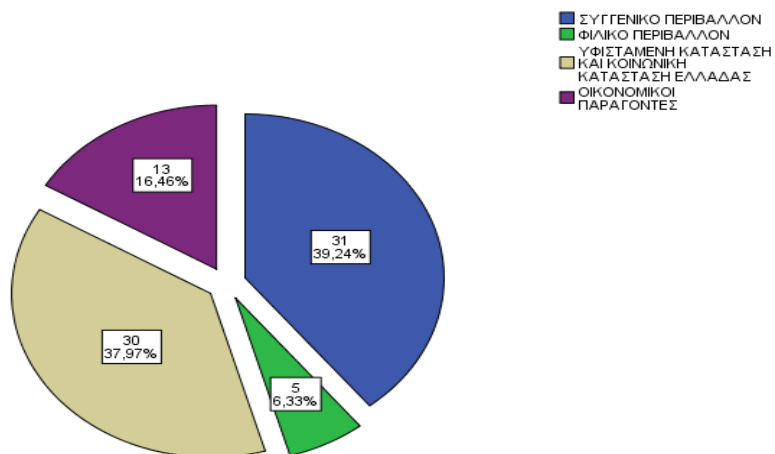
Γράφημα 8: Χώρα απόκτησης μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών

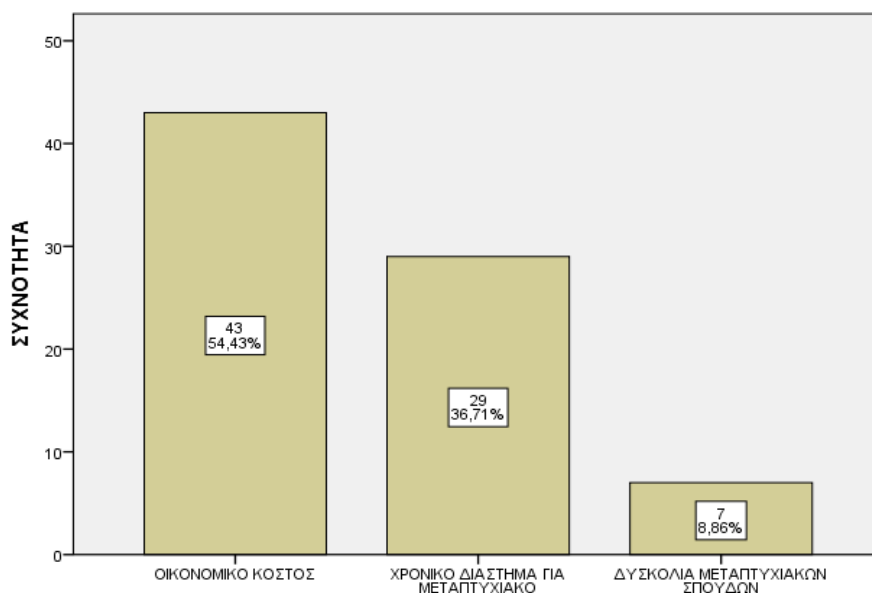
Γράφημα 9: Λόγοι επιλογής της Ελλάδας για μεταπτυχιακό

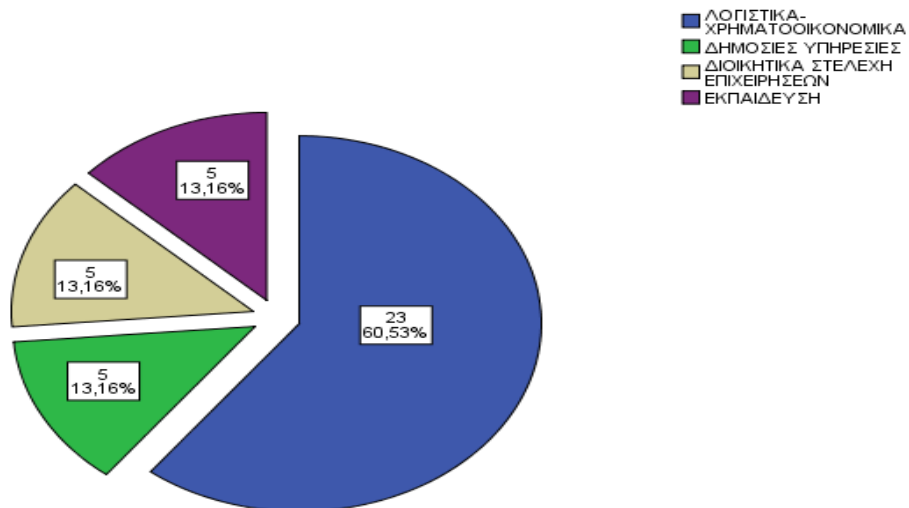
Γράφημα 10: Λόγοι για απόκτησης μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στο εξωτερικό

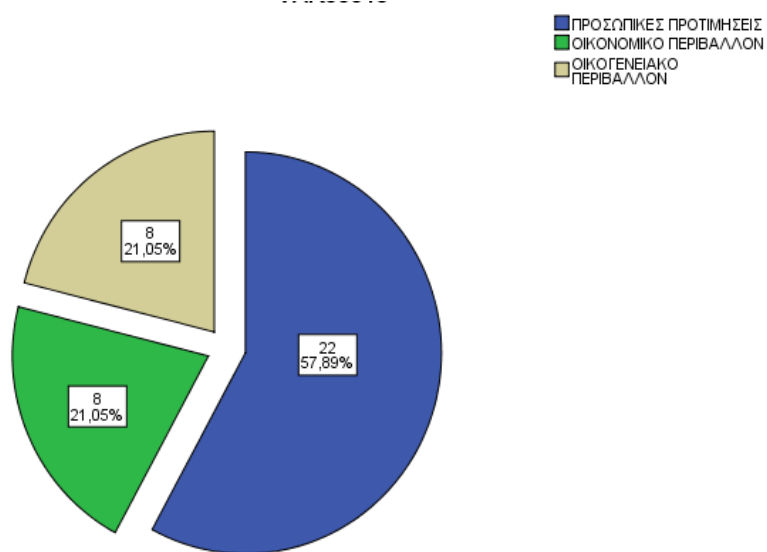
Γράφημα 11: Παράγοντες επηρεασμού για μεταπτυχιακό ανάμεσα σε Ελλάδα και εξωτερικό

Γράφημα 12: Τι σας εμποδίζει για να κάνετε μεταπτυχιακό;

Γράφημα 13: Τομέας εργασίας

Γράφημα 14: Επηρεασμός για εύρεση εργασίας

Παράρτημα Β: Ερωτηματολόγιο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας με τίτλο: «Ποια είναι τα μελλοντικά σχέδια των φοιτητών που διανύουν το τελευταίο έτος σπουδών τους, στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και από πού επηρεάζονται;». Έτσι λοιπόν, διερευνούμε την άποψη σας σχετικά με τα μελλοντικά σας σχέδια μετά την απόκτηση του πτυχίου σας. Παρακαλώ απαντήστε με ειλικρίνεια στις ερωτήσεις που ακολουθούν. Τα στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν με εμπιστευτικό τρόπο.

ΜΕΡΟΣ Α / ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1) Γένος

Αρσενικό

Θηλυκό

2) Τι ηλικία έχετε;

ΜΕΡΟΣ Β / ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΦΟΙΤΗΤΗ

3) Έπειτα από την απόκτηση του πτυχίου σας, ποιο θεωρείτε πως θα είναι το επόμενο βήμα σας;

Μεταπτυχιακό

Αναζήτηση εργασίας

Εκπλήρωση στρατιωτικών υποχρεώσεων

Να επιχειρήσετε δικό σας επιχειρηματικό σχέδιο

Άλλο

4) Αν όχι μεταπτυχιακό πηγαίνετε στην Ερώτηση 12

Αν ναι στο μεταπτυχιακό, σε ποιόν τομέα των οικονομικών επιθυμείτε;

Λογιστικά, χρηματοοικονομικά

Διοίκησης

Διοίκηση ανθρωπίνων πόρων

Μεταφορών

MBA

Δημόσια διοίκηση

(Digital) marketing

Οικονομία και πολιτική

Άλλο

5) Τι σας παρακινεί ώστε να ξεκινήσετε ένα πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών;

Εμπλουτισμός του βιογραφικού

Εμβάθυνση στον τομέα της επιστήμης σας

Άλλο

6) Με ποιόν τρόπο ενημερώνεστε σχετικά με τα μεταπτυχιακά προγράμματα;

Προγράμματα σπουδών πανεπιστημίων

Διαδίκτυο

Από το προσωπικό της σχολής σας (καθηγητές – γραμματεία)

Κοινωνικός κύκλος (συγγενείς, φίλοι κλπ)

Άλλο

7) Από πού νιώθετε πως επηρεάζεστε σχετικά με τις αποφάσεις σας;

Συγγενικά και φιλικά πρόσωπα

Καθηγητές

Από συμφοιτητές

Σύγχρονες τάσεις που επιβάλλονται στην αγορά εργασίας

Σύγχρονες τάσεις της κοινωνίας

Άλλο

8) Πού θα επιλέξετε να κάνετε το μεταπτυχιακό ;

Ελλάδα

Εξωτερικό

9) Αν επιλέξετε Ελλάδα, για ποιο λόγο;

Δεν επιθυμείτε να μεταναστεύσετε

Λόγω γλώσσας

Λόγω οικονομικής δυσχέρειας

Καλύπτεστε από το επίπεδο και το αντικείμενο των διαθέσιμων μεταπτυχιακών;

Άλλο

10) Αν επιλέξετε εξωτερικό, γιατί

Επιθυμείτε να μεταναστεύσετε

Θεωρείτε πως το επίπεδο σπουδών είναι πιο αναπτυγμένο

Το αντικείμενο των σπουδών σας καλύπτεται μόνο σε προγράμματα πανεπιστημίων
εξωτερικού

Γιατί θεωρείτε πως η απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου από πανεπιστήμιο εξωτερικού
είναι συνυφασμένη με την ευκολότερη εύρεση εργασίας

Θεωρείτε πως η απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου από πανεπιστήμιο αλλοδαπής
φέρει μεγαλύτερης αξιοπιστίας και κύρους στην ελληνική αγορά εργασίας στην οποία
επιθυμείτε να επιστρέψετε.

Θεωρείτε πως η απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου από πανεπιστήμιο αλλοδαπής
φέρει μεγαλύτερης αξιοπιστίας και κύρους για την απόκτηση διδακτορικού τίτλου σε
πανεπιστήμιο της Ελλάδας

Άλλο

11) Από πού επηρεάζεστε για να πάρετε αυτή την απόφαση Ελλάδας – εξωτερικού

Συγγενικό περιβάλλον

Φιλικό περιβάλλον

Υφιστάμενη οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Ελλάδας σε σύγκριση με το
εξωτερικό

Οικονομικούς παράγοντες

Μέσα μαζικής ενημέρωσης (socialmedia, internet κλ)

Κοινωνικές συνθήκες

Άλλο

12) Τι σας εμποδίζει ώστε να ξεκινήσετε ένα πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών;

Οικονομικό κόστος

Δυσκολία επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών (θεωρείτε πως δεν μπορείτε να ανταπεξέλθετε)

Σας απασχολεί το χρονικό διάστημα που θα δαπανήσετε

Άλλο

13) Αν όχι εύρεση εργασίας πηγαίνετε στην **Ερώτηση 14**

Αν ναι στην αναζήτηση και εύρεση εργασίας, σε ποιόν τομέα των οικονομικών επιθυμείτε;

Λογιστικά

Δημόσιες υπηρεσίες

Διοικητικά στελέχη επιχειρήσεων

Εκπαίδευση (δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια)

Ελεύθεροι επαγγελματίες

Άλλο

14) Από πού επηρεάζεστε για την παραπάνω απόφαση;

Προσωπικές προτιμήσεις

Οικονομικό περιβάλλον

Οικογενειακό περιβάλλον

Άτομα η γνώμη τους έχει βαρύνουσα σημασία για εσάς (καθηγητές, φίλοι, προϊστάμενος)

Άλλο

15) Αν απαντήσατε όχι στα παραπάνω, τότε για ποιο λόγο δεν έχετε ακόμη σχεδιάσει ή σκεφτεί τις επόμενες κινήσεις έπειτα από την απόκτηση του πτυχίου σας;

Εκπλήρωση στρατιωτικών υποχρεώσεων

Η απόκτηση του πτυχίου σας καθυστερεί ακόμη, σημαντικά;

Δεν κάνετε μακροπρόθεσμα σχέδια;

Άλλο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Το μέρος της βιβλιογραφικής εργασίας βασίστηκε στην παρακάτω βιβλιογραφία:

- Λεξικό Τριανταφυλλίδη λήμμα << κρίση >>
- www.worldbank.org
- <http://www.tradingeconomics.com/greece/unemployment-rate>
- <http://www.oecd.org/>
- <http://www.tradingeconomics.com>
- Ελληνική Οικονομία, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, 2016,
- ALPHA BANK Εβδομαδιαίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών (Παρασκευή 17 Ιουνίου 2016)

<https://www.alpha.gr/files/infoanalyses/weekly17062016.pdf>

- ONMED.GR Η Ελλάδα έχει χάσει 228.000 επιστήμονες λόγω κρίσης (25/10/2015)
<http://www.onmed.gr/ygeia-eidhseis/story/336038/i-ellada-exei-xasei-228000-epistimonas-logo-krisis>

- www.sepe.gr Διογκώνεται το brain drain: 228.000 επιστήμονες έφυγαν σε μία πενταετία (27/10/2015)

<http://www.cyberinsurancegreece.com/news/diogkonetai-to-brain-drain-228-000-epistimones-efygan-se-mia-pentaetia>

- Τμήμα ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

https://dasta.uom.gr/Career/Articles/9801.html#GO_VI

- Άλκης Αναστασιάδης Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις στην κοινωνία στο SIGMALIVENETWORK (06.11.2014).

http://www.sigmalive.com/news/opinions_sigmalive/177639/h-oikonomiki-krisi-kai-oi-epiptoseis-stin-koinonia

- ΒΙΚΙΠΕΔΕΙΑ

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%9A%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C_%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CE%BC%CE%B9%CE%BF_%CE%91%CE%B8%CE%B7%CE%BD%CF%8E%CE%BD

- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

- <http://www.econ.aueb.gr/UndergradCandidates.html>

LOOK4STUDIES Εργασία παράλληλες με σπουδές

- <http://www.look4studies.com/plirofories-karieras.html>
- Μαίρη Παππαδόγιαννακη. Τι μπορώ να κάνω με ένα πτυχίο Οικονομικών; Στο citycumps.gr (07/10/2015).

<http://citycampus.gr/%CF%80%CF%84%CF%85%CF%87%CE%AF%CE%BF-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD/>

- Απόστολος Μοσχόπουλος Φάκελος ορκωμοσία | Η ζωή μετά (το πτυχίο)! Στο mycampus.gr (16/10/2015).

<http://www.mycampus.gr/fakelos-orkomosia-zoi-meta-ptichio/>

- LOOK4STUDIES ΑΦΙΕΡΩΜΑ MBA

<http://www.look4studies.com/default.asp?pid=19&langID=1&nwid=178>

- LOOK4STUDIES Αύξηση 50% σε τίτλους των μεταπτυχιακών

<http://www.look4studies.com/default.asp?pid=19&langID=1&nwid=170>

- Μαρία Καραμεσίνη Νέοι πτυχιούχοι και αγορά εργασίας. Στο sep4u.gr (20/07/2009).

<http://sep4u.gr/1603/neoi-ptyxiouchoi-kai-agora-ergasias/>

- Καλόγηρος Βασίλειος Τα κριτήρια και τα... αντικριτήρια των Μεταπτυχιακών. Στο newsbeats (04/07/2013)

<http://www.newsbeast.gr/greece/ekpaideusi/arthro/552848/ta-kritiria-kai-ta-adikritiria-ton-metaptuhiakon>

- Ειρήνη Νικάνδρου και Λήδα Παναγιωτοπούλου Έρευνα: Καριέρα και Γενιά Υ 2016 στο CareerGuide.

<http://www.careerguide.gr/career-geny/%CE%AD%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%AD%CF%81%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%AC-%CF%85-2016/>

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ελληνόγλωσση

- Δαφέρμος, Β. (2005). *Κοινωνική στατιστική με το SPSS*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.
- Θεοφιλίδης, Χ. (1995). *Η συγγραφή επιστημονικής εργασίας - Από την θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Γ. Δαρδανός.
- Κυριαζή, Ν. (1999). *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μακράκης, Β. (2005). *Ανάλυση δεδομένων στην επιστημονική έρευνα με την χρήση του SPSS-Από την θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μαράντος, Π. (1999). *Εκπαίδευση και μέσα μαζικής επικοινωνίας: η χρήση των ΜΜΕ στην εκπαίδευση. (Διδακτορική Διατριβή)* Πάντειο Πανεπιστήμιο / Τμήμα κοινωνιολογίας, Αθήνα.
- Μαύρος, Δ. και Σιώμκος, Γ. (2008). *Έρευνα αγοράς*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Παπαδόπουλος Ι. (2010). *Μάρκετινγκ επίπλων & προϊόντων ξύλου*. Αθήνα: Αθ. Σταμούλης.
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1984). *Στοιχεία περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής*. Αθήνα: Ιδίου.
- Παρασκευόπουλος, Ι.Ν. (1990Β). *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας*. Τόμος Β. Αθήνα: Προσωπική έκδοση.
- Σιάρδος, Γ. (2005β). *Μεθοδολογία κοινωνιολογικής έρευνας*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.
- Τζωρτζάκης, Κ. & Τζωρτζάκη, Α. (2002). *Αρχές Marketing: Η ελληνική προσέγγιση*. Αθήνα: Rosili.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

- Berthouex, P. & Brown, L. (2002). *Statistics for environmental engineers*. Boca Raton, Florida: Lewis Publishers.
- Borg, W.R and Gall, M.D., (1989). *Educational research: An introduction* (5th edition) New York: Longman.
- Howard, k. and Sharp, J. (1996). *Η επιστημονική μελέτη*. (μτφ. Β. Νταλάκου). Αθήνα: Gutenberg.
- Javeau, C. (1996). *Η έρευνα με ερωτηματολόγιο. Το εγχειρίδιο του καλού ερευνητή*. (μτφ. Κ. Τζαννόνε-Τζώρτζη). Αθήνα: τυπωθήτω, Γιώργος Δαρδανός. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 1970).
- Johnson, B. & Christensen, L. (2004). *Educational research*. Boston, USA: Pearson Education Inc.
- Verma, G. and Mallick, K. (2004) *Εκπαιδευτική έρευνα: Θεωρητικές προσεγγίσεις και τεχνικές*. (ΜΤΦ Α. Παπασταμάτης) Αθήνα: Γ. Δαρδανός.
- Wilson, N. & McLean, S. (1994). *Questionnaire design: a practical introduction*. University of Ulster Press: Newtown Abbey.